Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Motivace sociálního pracovníka k výkonu sociálně-právní ochrany dětí

Bc. Pavlína Karasaridu

Diplomová práce

Studijní program: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

vedoucí práce: PhDr. Hana Hejná

Praha 2024

Prague College of Psychosocial Studies

Motivation of Social Workers in Providing Social and Legal Protection of Children

Bc. Pavlína Karasaridu

Diploma Thesis

Diploma Thesis Work Supervisor: PhDr. Hana Hejná

Praha 2024

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne: 28. července 2024 Podpis ……

Poděkování

Děkuji vedoucí mé diplomové práce PhDr. Hance Hejné za odborné vedení, trpělivost, cenné rady a podporu, které mi poskytla při vypracovávání mé diplomové práce. Děkuji také své úžasné rodině, která mi byla při tvorbě tohoto díla velkou oporou.

Anotace

Diplomová práce je sondou do profese sociálních pracovníků vykonávající sociálně-právní ochranu dětí (dále jen SPOD) a zaměřením na kompetence orgánu SPOD. V teoretické části budou popsány historické počátky sociálně-právní ochrany dětí a také bude přiblížena činnost sociální pracovníků SPOD, jenž je velmi rozmanitá a nabízí bohatou škálu a pestrost práce s dětmi a jejich rodinami. Sociální pracovník při výkonu SPOD je mnohdy odborníkem a specialistou v mnoha směrech, kdy vyhodnocuje situaci dítěte a hledá řešení, které jsou v nejlepším zájmu dítěte. Velkým tématem, který vede k zamyšlení je vysoká fluktuace sociálních pracovníků vykonávajících SPOD a nezájem nových uchazečů hlásit se do výběrových řízení na tyto pozice. Cílem výzkumné části této diplomové práce je prostřednictvím rozhovorů s jednotlivými sociálními pracovníky vykonávajícími SPOD, získat jejich náhled, proč zůstávají v této profesi i přes její náročnost, co je motivuje a v čem spatřují smysl své práce. Pro vyhodnocení kvalitativních dat je v této diplomové práci použita tematická analýza, která se opírá o konkrétní výzkumnou otázku.

Klíčová slova

sociálně-právní ochrana dětí, sociální pracovník, legislativa, ohrožené dítě, rodina, motivace, smysl

Abstract

This thesis explores the profession of social workers involved in the social and legal protection of children (SPOD henceforth), focusing on the competencies of the SPOD authorities. The theoretical part describes the historical beginnings of the social and legal protection of children and provides an overview of the diverse and extensive work of SPOD social workers with children and their families. In performing their duties, SPOD social workers often become experts and specialists in various areas, evaluating the child's situation and seeking solutions that are in the child's best interest. A major issue that prompts reflection is the high turnover rate among SPOD social workers and the lack of interest from new applicants in these positions. The aim of the research part of this thesis is to gain insights through interviews with individual SPOD social workers about why they remain in this demanding profession, what motivates them, and what they find meaningful in their work. For the evaluation of qualitative data, thematic analysis is used, based on a specific research question.

Keywords

social and legal protection of children, social worker, legislation, endangered child, family, motivation, meaning

Seznam odborných zkratek

SPOD – Sociálně-právní ochrana dětí

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

ZSPOD – Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

ZDVOP – Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MV – Ministerstvo vnitra

ZOZ – Zvláštní odborná způsobilost

UMPOD – Úřad pro mezinárodně-právní ochranu dětí

CAN - Child Abuse and Neglect, v překladu týrané, zneužívané a zanedbávané děti

IPOD – Individuální plán ochrany dítěte

Obsah

ÚVOD 1

TEORETICKÁ ČÁST 3

1 SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ 3
1.1 Historie a vývoj sociálně-právní ochrany dětí 3
1.2 Legislativa sociálně-právní ochrany dítěte 8
1.3 Cílová skupina sociálně-právní ochrany dětí 12
1.4 Vyhodnocování ohroženého dítěte 12
1.5 Metody a techniky k výkonu sociálně-právní ochraně dětí 13
2 VÝZNAM SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA SPOD 17
2.1 Vzdělávání sociálních pracovníků a jejich profesionalizace 17
2.2 Činnost sociálního pracovníka na oddělení SPOD – case management 19
2.3 Rizikové faktory ohrožující sociálního pracovníka SPOD 20
2.4 Ochranné faktory pro duševní hygienu sociálních pracovníků 22
3 MOTIVACE 25
3.1 Teorie lidské motivace 25
3.2 Smysl života 28
3.3 Flow 30
3.4 Shrnutí teoretické části 32
VÝZKUMNÁ ČÁST 33
4 METODOLOGIE VÝZKUMU 33
4.1 Cíl výzkumu a hlavní výzkumná otázka 34
4.2 Výzkumná metoda a technika sběru dat 36
4.3 Validita a reliabilita výzkumu 38
4.4 Výzkumný vzorek a jeho charakteristika 38
4.5 Etické aspekty výzkumu 39
5 ANALÝZA DAT, INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU, SOUHRNNÉ VYHODNOCENÍ VÝSLEDKU TÉMATICKÉ ANALÝZY 40
5.1 Interpretace výzkumu a analýza rozhovorů 43
5.2 Výsledky výzkumu 61

6 DISKUSE 64

ZÁVĚR 67

SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ 69

SEZNAM TABULEK 73

SEZNAM PŘÍLOH 74

NEVEŘEJNÉ PŘÍLOHY: 74

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE 92

Úvod

Diplomová práce nabízí vhled na smysluplnost práce sociálních pracovníků vykonávajících sociálně-právní ochranu dětí a kompetence orgánu SPOD. Činnost sociálních pracovníků oddělení sociálně-právní ochraně dětí (dále jen SPOD) je velmi rozmanitá a nabízí obrovskou škálu a pestrost práce s dětmi a jejich rodinami. Pracovník při výkonu SPOD intervenuje do rodinného prostředí, kdy v mnoha situacích může včas odkrýt nedostatky, které zasahují do dětských životů. Cílem je následné hledání kroků, jak problematiku vyřešit a snaha ukázat rodičům tu správnou cestu. Role sociálního pracovníka SPOD je pracovat s rodinou komplexně, kdy se stává koordinátorem případu a vyhodnocuje situaci dítěte a hledá další postupy, které jsou v nejlepším zájmu dítěte dle konkrétní situace a to se zřetelem ke konkrétním jeho potřebám a případnému podpoření celé rodinné buňky.

Sociální pracovníci SPOD se cítí společností neuznávaní a je na ně mnohdy pohlíženo s předsudky a opovržením. Jejich práce je nedoceněná a to v mnoha případech právě na základě neznalostí, mnohdy je spojována jen s odebíráním dětí a kontrolou ledniček v domácnostech. Většinová populace nemá dostačující a přesné informace, co je skutečně náplní sociálního pracovníka vykonávající sociálně právní ochranu dětí, což vede k výše uvedeným hodnocením a soudům. Předsudky, které naší společností rezonují, jsou zastaralé a mnohdy spojené se soudružkou zubatou z českého filmu Kolja. Média jsou také nositeli často nepravdivých informací, které prahnou jen po exkluzivitě a senzaci, což vede k tomu, že tato profese, svou prestiž stále jen ztrácí. Dlouhodobě nepříznivý stav a náročnost profese má obrovský vliv, na nekontrolovatelnou fluktuaci sociálních pracovníků SPOD a nezájem nových uchazečů účastnit se výběrových řízení na tyto pozice.

Orgány SPOD mají stále však ve svých řadách věrné sociální pracovníky, kteří přes všechny těžkosti, ve své profesi i nadále zůstávají. Cílem této diplomové práce je zjistit, co tyto sociální pracovníky SPOD motivuje a jaký je jejich hnací motor, který je udržuje na těchto fyzicky a psychicky náročných pozicích. Je na čase, podpořit sociální prácovníky SPOD a začít bořit zažité mýty a předsudky o této profesi a umožnit nahlédnout společnosti na tuto činnost z jiného úhlu pohledu.

První kapitola se podívá historicky na počátky sociální práce s dětmi a rodinami a bude zde také popsáno, jaké jsou kompetence *orgánu sociálně-právní ochrany dětí* a jeho uchopení v legislativě. Nahlédne do poslání sociální práce při výkonu SPOD a krátce popíše konkrétní metody a techniky této profese. Druhá kapitola ozřejmí roli sociálního pracovníka vykonávající sociálně-právní ochranu dětí. Dotkneme se, zde také rizik, které při každodenní činnosti, sociální pracovníky při výkonu SPOD potkávají a jak mohou těmto rizikům předcházet. Teoretickou část uzavírá třetí kapitola *motivace*, kde je vysvětlen pojem motivace a další podobné motivy, které člověka uvádějí do pohybu a motivují k výkonu či nalezení smysluplnosti v činnosti kterou vykonávají.

Ve výzkumné části bude zkoumáno, jak jednotliví sociální pracovníci SPOD vnímají svou profesi, co je motivuje zůstat v této profesi i přes její náročnost. Prostřednictvím hloubkového a polostrukturovaného rozhovoru bude zjišťován jejich náhled, v čem vnímají smysluplnost své práce, atraktivnost této profese. Jak se sociální pracovníci SPOD vyrovnávají s těžkostmi této profese. Dále jak dokážou oddělit svůj osobní život od toho profesního. Cílem výzkumu bude jakési balancování mezi klady a zápory, kdy výstupem by mělo být zjištění jaké jsou skutečné motivy sociální pracovníků SPOD k setrvání v této náročné profesi. Použity budou metody kvalitativního výzkumu a do výběru zkoumaných osob budou osloveni sociální pracovníci vykonávající SPOD (7 respondentů), kteří působí na odděleních SPOD ve dvou vedle sebe sousedících krajů.

Teoretická část

1 Sociálně-právní ochrana dětí

Podstatou sociální práce jsou prvky spojené s filantropickým myšlením, porozuměním, solidaritou a spoluodpovědností k lidem, kteří jsou zasaženi sociální událostí. Sociální práce je prezentovaná dle Matouška jako *„společenskovědní disciplína i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů např. chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanost… “*, definice dále uvádí, že sociální práce se opírá jednak o rámec společenské solidarity, jednak o ideál naplňování individuálního lidského potenciálu (Matoušek, 2013, s. 11)

Sociálně právní ochrana dětí (dále jen SPOD) je soubor jednání upravených zákonem, které cílí chránit práva a zájmy dětí, kterým není dopřán příznivý vývoj a řádná výchova. Výkon SPOD se opírá legislativně o zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, dále zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a Úmluvu o právech dítěte. Cílovou skupinou oddělení sociálně-právní ochrany dětí, jsou děti a jejich rodiče, případně jiné pečující osoby o děti. Mohou to však být také osoby odpovědné za výchovu dítěte, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Na sociální pracovníky SPOD se může obrátit také každý občan, který chce upozornit na skutečnost, kdy rodiče neplní povinnosti nebo zneužívají práv plynoucích z rodičovské odpovědnosti. V této kapitole se dotkneme historických počátků ve vývoji ochrany dětí až po dnešní legislativní ukotvení. Poté specifikujemé cílovou skupinu, která je zahrnuta do výkonu SPOD. Zmíníme výhodnocování ohrežených dětí a take budou představeny metody, které sociální pracovníci SPOD při své činnosti využívají.

1.1 Historie a vývoj sociálně-právní ochrany dětí

Způsob, jakým se dnes sociálně-právní ochrana dětí zajišťuje, je naprosto nesrovnatelná s jejími počátky v historii. Pohledem do historie zjistíme, že vývoj ochrany dětí prošel dlouhou a nesnadnou vývojovou cestu, kterou se transformoval do té dnešní podoby. Dle Špeciánové (2007, s.5) bylo s dětmi mnohdy zacházeno tragickými způsoby, kdy se děti stávaly obětmi božských rituálů tehdejších přírodních národů. Děti v době starověku nikdo nerespektoval, jejich osud byl

naprosto závislý na rozhodování jejich pánů. Střípky první úcty a respektu k dětem se objevují až v době křesťanství, přesto však stále byla péče o děti hodnocena a vnímána především z pohledu dospělých, kteří svým milosrdenstvím poskytovali dětem jakýsi pocit uspokojení a měli o jejich životě rozhodovací právo. Teprve osvícenectví začalo pohlížet na dítě a dětství jako na někoho, kdo si zaslouží zvláštní pozornost. Po příchodu průmyslové revoluce se hledisko vnímání dítěte opět změnilo a životy dětí směřovaly k horšímu. Dítě bylo primárně vnímáno především jako zdroj pracovní síly, kdy v době 18 – 19 století pracovali mladiství 14 až 16 hodin v nevyhovujících podmínkách. Děti byly zapojovány do mnoha nevhodných pracovních činností, které mnohdy ohrožovali jejich životy. (Pazlarová, 2013, s. 459)

Vznik chudinské péče v druhé polovině 19 století je spojován se počátky legálních postupů při řešení sociálních událostí, které byly nutné ve spojitosti s průmyslovou revolucí řešit. Dopad, který průmyslová revoluce přinesla, byl nevyhnutelně spojen především se vznikem chudoby a pocitu zoufalství, kdy se ztrácela lidská solidarita a rodové vazby. Dobročinnost již přechází do péče veřejné, která se této role uchopuje již s větším nasazením podpůrné a pomocné povahy. Chudinský zákon pro Čechy se pojí s datem 3. prosince 1868 č. 59 zákoníku zemského, který byl následně novelizován 13. května 1896. Těmito zákony postupně a legitimně započala veřejná správa poskytovat kroky ve prospěch znevýhodněných jedinců, kteří se ocitly v nepříznivých podmínkách. Byla poskytována pomoc opuštěným dětem, kdy jim byla nahrazována absence jejich vlastní rodiny, prostřednictvím pěstounské péče či umístění do ústavů např. sirotčinců, útulků a dětských domovů. Nezapomínalo se již v této době na důležitost prostředí rodiny, neboť ve chvíli, kdy je patrná chybějící péče rodiny, dítě strádá tělesně i duševně. Toto poznání zdůrazňovalo, že ústavní výchova má neblahý vliv na vývoj dítěte a cílem bylo proto děti neumisťovat do jejich zletilosti a na dlouhou dobu. Veřejná péče byla poskytována v působnosti domovských obcí na základě §13 českého zemského zákona, který ukládal „aby děti osiřelé nebo jinak opuštěné byly vychovány a staly se způsobilými k výdělku“, následně také tento zákon cílil na zajištění ústavů pro opuštěné či osiřelé děti. Velkým úskalím této úpravy však byly finanční nedostatky, které tyto úspěšné počátky péče o děti brzdily. Tehdejší náhradní rodinná péče měla také své nedostatky především ve výběru pěstounů, kterými se většinou stávali, ti kteří byli „nejlacinější“ při jaké si nabídce převzít dítě za nízký finanční příspěvek na místo, aby se sledovaly jejich kvality. Koncem 19. století začalo docházet k reformě, která cílila na přenesení chudinské péče do rukou vyšších

míst veřejné správy. Zákon č. 62/1901 ř. z. byl jakýmsi počátkem k zakládání zemských sirotčích fondů, který přikazoval zaopatření osiřelých, opuštěných a zanedbaných dětí z přebytků sirotčích pokladen. Tím se vytvořily první historické základy pro zajištění soustavné péče o opuštěné a osiřelé děti. Vedle chudinské péče se také rozvíjela péče o mládež, kdy roku 1904 vznikaly první skupiny pod názvem „okresní komise pro péči o mládež“, spolupracující se samosprávnými orgány, které využívaly těchto fondů, aby pomáhaly opuštěným a osiřelým dětem. O čtyři roky později r. 1908 vznikla Česká zemská komise pro péči o mládež při Zemské školní radě, s jejímž vznikem jsou spojené osobnosti jako např. Dr. Engliš, Dr. Kallab, profesoři Čada a další. Velké těžkosti přinesla první světová válka, kdy statisíce sirotků se ocitalo v podmínkách, které ohrožovaly jejich zdravý vývoj. Česká zemská komise řešila tuto problematiku umisťováním těchto dětí do ústavů, které pro ně nově zakládala (Novotná et al., 2022, s. 13-15).

Vznikem samostatného Československého státu nedošlo k úbytku problematiky spojené s opuštěnými a osiřelými dětmi, bylo však zrozením státní samostatnosti spojeným se vznikem vlastních ústředních úřadů sociální správy a to Ministerstva sociální péče, zaměřené na sociálně politickou problematiku, bytovou péči, či péči o válečné poškozence. Mezi jednu z působnosti sem patřila také péče o mládež, která se osvědčila již v minulosti prostřednictvím tehdejších výše zmiňovaných komisí (Matoušek, 2012, s. 121). Tyto komise se postupně transformovali na orgány výkonné, kdy zemské komise se změnily svým názvem na zemská ústředí péče o mládež. Okresní komise se přeměnily na okresní péče o mládež a jejich počet se v té době stabilizoval v Čechách na 220 a na Moravě a Slezsku na 79 okresních péčí o mládež. Roku 1921 Ministerstvo sociálních péče dalo při reorganizaci tomuto okruhu jasný řád a pravidla, které byly pak ještě roku 1933 opět upraveny. Okresní péče o mládež ve své době byla naprosto nepostradatelným orgánem pro jakýkoliv styk se sociální péčí o mládež, který byl vnímán především jako pomáhající orgán. V historickém shrnutí se dle Brabence jeho činnost projevovala v těchto úsecích:

- „… pomoc těhotným ženám a matkám, hlavně svobodným, před porodem i po něm,
- právní ochrana a pomoc nemanželským dětem, osiřelým či dětem z rozvedených manželství,
- pomoc opuštěným a ohroženým dětem odkázaným na cizí péči,
- pomoc dětem ohrožených ve vlastních rodinách

- prázdninový pobyt, zotavovny,
- pomoc mladistvým delikventům,
- péče o dorost, poradny pro volbu povolání, útulky pro nezaměstnaný dorost…“ (Novotná et al., 2022, s. 16).

Mezi významné právní dokumenty té doby patřilo vládní nařízení č. 20/1930 Sb., o hromadném poručenství, kdy poručenský soud pověřil okresní péči o mládež výkonem poručenství, aby hájil jejich práva a zájmy pro případ, že nezajistí vhodné osoby, které by měly zájem převzít poručenství nezletilých (Novotná et al., 2022, s. 16-17).

Roku 1919 byl v Praze založen Ústřední sociální ústav, který se zaměřoval na propagační činnost a pro Ministerstvo sociální péče také zastával roli poradního sboru a jednou z významných funkcí bylo jeho zaměření na studium v oblasti sociálních věd. Velkou zásluhu měl ústav na vytváření řady nových sociálních zákonů, které byly konzultovány odborníky ještě před předložením parlamentu (Matoušek, 2012, s. 128-129). Velmi dobře započatá činnost v péči o dětí, které byly opuštěné však zastavila roku 1938 Mnichovská dohoda, kdy velký počet českých dětí se ocitlo na území, které bylo zabrané Německem. Bylo nutné poskytnout pomoc mnoha rodinám a uprchlickým dětem před zimou a to i s nedostatkem finančních zdrojů (Novotná et al., 2022, s. 17-18).

V poválečném období byl vývoj ochrany dětí velmi ovlivněn změnou politických a společenských postojů, které jsou spojovány s únorem 1948. Péče o mládež se zákonem č. 48/1947 Sb., o organisaci péče o mládež přehodila na okresní a zemské národní výbory. Byly vytvořeny nové komise okresní péče o mládež a zaměstnanci těchto spolků byli pod službou státu. Dne 1. ledna 1950 vstoupil do účinnosti zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, který upravoval osvojení a poručnictví. Velký vliv měl tehdy zákon č. 69/1952 Sb., o sociálně právní ochraně mládeže, který v mnoha ohledech nastolil jiný náhled na poskytování ochrany dětem a zrušil všechny do té doby platná ustanovení. Zákon definoval sociálně-právní ochranu pouze jako výkon hromadného opatrovnictví a poručenství u dětí, které v péči vlastních rodičů nejsou. Tehdy sociálně-právní ochrana dětí byla zaštítěna resortem spravedlnosti a vedle toho vznikly úřadovny ochrany mládeže, které plnily funkci sociálně výchovnou a preventivní. Již v dobách chudinské

péče byla upřednostněna náhradní rodinná péče před ústavní péčí v případě, že nemůže být dítě ve vlastní rodině, ústavní péče byla pouze krátkodobým řešením. Zákon o sociálně- právní ochraně mládeže upřednostňoval však péči kolektivní, kdy zájem dítěte nebyl až tak respektován. Teprve až zákon o rodině č. 94/1963 Sb., umožnil, svěření dítěte do výchovy jiné osoby než rodiče a to jen za předpokladu, že tato osoba zaručovala, že je řádným občanem skytající také jistotu řádné výchovy. Průkopníky v této oblasti byli především odborníci z pediatrie a dětské psychologie, mezi které patřili dr. Zdeněk Matějček, dr. Josef Langmaier, dr. Věra Poláčková, dr. Jiří Dunovský, dr. Antonín Mores a další, jejichž zásluhou se podařilo mnoha dětem zajistit vlastní domov v náhradní rodinné péči. Velkým krokem bylo také vytvoření dětských vesniček, které umožnily dětem žít ve velkých náhradních rodinách. Cesty k těmto experimentům, byly ukotveny v zákoně o rodině v § 45 ost. 1. a následně tato snaha byla doplněna zákonem č. 50/1973 sb., o pěstounské péči. Organizace ochrany dětí ještě podstoupila dlouhou a strastiplnou cestu. Vládním nařízením došlo k přenesení působnosti zpět na národní výbory, které byly spravovány Ministerstvem školství a úřadovny ochrany mládeže byly zrušeny. Následoval nový zákon o rodině č. 94/1963 Sb. který cílil na „účast společnosti při výchově dětí“. Sociálně-právní ochrana dětí se zákonem č. 1/1969 Sb. dostala pod křídla nově zřízeného ústředního orgánu Ministerstva práce a sociálních věcí. Následně docházelo v oblasti sociálně právní ochrany dětí k navyšování sociálních pracovníků a k doplnění organizačního celku na odděleních péče o děti a rodinu. Zákonem č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení se ozřejmilo, na které cílové skupiny bude sociální péče zaměřená a zde našla také své místo sociálně-právní ochrana dětí, která byla také zařazena do jedné z těchto sociálních služeb. Rok 1988 byl rokem mnoha dalších vyhlášek a novelizací, které nahrazovali předešlý zákon z roku 1975. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí byl jakýmsi průkopníkem změnit naprosto nedostatečný stav, který byl do té doby dlouhodobě nastaven a cílil konečně naslouchat potřebám dětí a zajistit jim adekvátní úroveň ochrany, tak aby odpovídala tehdejší rozvíjející se společnosti. (Novotná et al., 2022, s. 18-21).

Důležité je zmínit, že skutečně odborný postoj k ochraně dětí vznikl až ve spojitostí s konceptem syndromu CAN (Child Abuse and Neglect) – syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, jelikož teprve pozorováním a zkoumáním tohoto jevu se vzalo v patrnost nutnost, věnovat těmto poznatkům větší pozornost. Historicky je tento pohled velmi mladý, neboť děti byly dlouhou dobu vnímány jako malí dospělí a dětství nebylo ohraničeno od dospělosti, tak

jak to známe dnes. Konec 19. století byl jakýmsi průlomem, kdy začala společnost toto téma brát v potaz. Ve své publikaci Pemová a Ptáček zmiňují, že Freud ještě v roce 1919 se považoval tvrzení dětí o sexuálním zneužívání či krutém zacházení v rodinách jen za pouhé výplody jejich fantazie, neboť odmítal přijmout tuto skutečnost jako fakt a to přes jeho intelektuální odvahu v jiných oblastech (Pemová & Ptáček, 2012, s. 18-21).

Šedesátá léta 20 století byly průlomem, kdy se tento jev špatného zacházení s dětmi skutečně pojmenoval a take začal být cíleně zkoumán, aby bylo zjištěno, co je hlavní příčinou špatné a nedostačující péče o děti. Zpočátku vznikla teorie, že hlavním důvodem je patologie rodičů, avšak postupem času se zjistilo, že příčinou je dopad sociálních jevů, které zasahují do životů celé společnosti, jako je např. chudoba, ztráta zaměstnání či sociální vyloučení. Postupně na základě vyhodnocování a sledování problematiky byly vytvořeny ucelené teorie, které charakterizovali týrání a zanedbávání dětí. Důležité je však zmínit, že náhled v této oblasti a utváření jakýchsi norem, byl také ovlivněn postupným vývojem celé společnosti, která svůj hodnotový postoj měnila s dobou a na základě společensko-kulturního smýšlení té dané oblasti či země (Pemová & Ptáček, 2012, s. 18-21).

1.2 Legislativa sociálně-právní ochrany dítěte

Výkon SPOD se opírá legislativně o *zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, dále zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a Úmluvu o právech dítěte*, kdy předním hlediskem se sleduje hlavně nejlepší zájem dítěte, který je specifikován v §5 zákona č. 359/1999 Sb., SPOD. Vždy je sledováno, aby byl nejlepší zájem dítěte posuzován tak, že neohrozí participační práva dítěte a bude sledovat také zájmy a práva dalších zúčastněných osob, kterých se situace dotýká. Každý případ dítěte se vyhodnocuje individuálně kauza od kauzy a s cílem vyhledat kompromisní řešení, které bude v nejlepším zájmu konkrétního dítěte. Sociálně právní ochrana dětí (dále jen SPOD) je soubor jednání upravených zákonem, které jsou zaměřeny na ochranu práv a zájmů dětí, kterým není dopřán příznivý vývoj a řádná výchova.

„…Co se rozumí sociálně právní ochranou dětí, vyjadřuje konkrétně zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, který vymezuje sociálně-právní ochranu dětí v §1 jako:

a) ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu
b) ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění a
c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,
d) zabezpečení náhradního rodinného prostředí ro dítě, které nemůže být trvale ebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině…“ (Novotná et al., 2022).

Sociálně-právní ochrana dětí je jakýmsi podstupněm pojmu “ochrany dětí”, který je mnohem obsáhlejší a zahrnuje další právní předpisy a právní směry, které jsou cíleny zájmy dětí chránit. Patří sem mnohé další orgány, které prostřednictvím právnických či fyzických osob v těchto oblastech zasahují. Ochrana dítěte se dotýká mnoha dalších právních okruhů, které se touto tématikou take zabývají např. ve školství, zdravotníctví, sociální a trestní oblasti. Počátek ochrany dětí a jeho legislativního ukotvení je spojeno především s “…Deklarací práv dítěte, která byla přijata 20. listopadu 1959 Valným shromážděním OSN v roce 1959 a poté Úmluvou o právech dítěte…” (Hovorka et al., 2021). Úmluva o právech dítěte byla Valným shromážděním OSN přijata dne 20. listopadu 1989 v New Yorku a po sedmi měsících dne 30. 9. 1990 byla podepsána, účinnosti nabyla až v únoru 1991. Důležité je zmínit, že Úmluva se opírá o čtyři základní principy a ty jsou “…zákaz disktiminace, nejlepší zájem dítěte, právo na život, přežití a rozvoj dítěte a názor dítěte…”(David, 1999, s. 12-13). V současnosti Úmluvu ratifikovalo celkem 196 států, jedná se o mezinárodní smluvu ve které je uzavřená dohoda mezi těmito státy o dodržování práv dětí. Úmluva v části I. článku 1. specifikuje, že “…dítětem s rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve…” Úmluva o právech dítěte obsahuje celkem 54 článků, které hájí práva dětí a určují postupy, jak má vláda kontrolovat toto naplnění, aby bylo dětem umožněno žít, co nejlepší život. (zákon č. 104/1991 Sb.).

Základní právní normy a mezinárodní úmluvy týkající se SPOD jsou následující:

- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- (dále jen ZSPOD),
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- Listina základních práv a svobod
- Úmluva o právech dítěte
- Listina základních práv EU (Novotná et al. 2022)

"…Orgán SPOD MM HK zajišťuje dvě odlišné oblasti činností ve vztahu k nezletilým dětem:

- Vykonává funkci opatrovníka a poručníka (dle § 17 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, včetně příslušných ustanovení občanského zákoníku a procesních předpisů), může být ustanoven opatrovníkem i v případě zastupování dítěte ve vztahu k cizině. Opatrovnictví je soukromoprávním institutem (byť vykonávaným veřejnoprávním subjektem – obcí), kde orgán SPOD nedisponuje tzv. vrchnostenskými opatřeními dle zákona o SPOD (ZSPOD).
- Zajišťuje veřejnoprávní (tzv. vrchnostenskou) sociálně-právní ochranu ohrožených dětí (dle zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD, jde o výkon státní správy na úseku péče o děti)…" (Standardy kvality OSPOD MM HK, 2022).

Sociálně-právní ochrana dětí se poskytuje především v situaci, ve které je nezletilé dítě vyhodnoceno jako ohrožené dle §6 „…zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, kdy:

a) rodiče dětí zemřeli, neplní si povinnosti z rodičovské zodpovědnosti, nebo nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské zodpovědnosti
b) děti, které byly svěřeny do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, a tato osoba neplní povinnosti plynoucí ze svěření dítěte do její výchovy,
c) děti vedou zahálčivý život nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, jsou ohroženy na závislostí, živí se prostitucí, spáchaly trestný čin nebo, děti mladší 15 let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, opakovaně nebo soustavně páchají přestupky podle zákona upravujícího přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití,
d) děti se opakovaně dopouští útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte,
e) na dítěti byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu,
f) děti jsou na základě žádostí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte opakovaně umísťovány do zařízení zajišťujících nepřetržitou péči o děti nebo jejich umístění v takových zařízeních trvá déle než 6 měsíců;
g) děti jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami;
h) děti jsou žadateli o udělení mezinárodní ochrany, azylanty nebo osobami požívajícími doplňkové ochrany, a které se na území České republiky nacházejí bez doprovodu rodičů nebo jiných osob odpovědných za jejich výchovu;

pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí…“(Hovorka et al., 2021)

Hlavími principy, kterými se řídí poskytování sociálně-právní ochrany dětí, se dají odvodit z právní úpravy, kterou vyjadřuje **zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí,** opírajíci se o další důležité zákony které, zde můžeme zmínit např. zákon o rodině, občanský

soudní řád, trestní zákon, zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu ústavní a ochranné výchovy, právní předpisy o sociálním zabězpečení a další (mpsv.cz).

„...Poskytování sociálně-právní ochrany zajišťují orgány, které určuje zákon o sociálně-právní ochraně dětí v §4 odst. 1 a současně vymezuje i jejich působnost, jsou to:

a) obecní úřady a újezdní úřady
b) obecní úřady obcí s rozšířenou působností
c) krajské úřady a Magistrát hl. města Prahy
d) Ministerstvo práce a sociálních věcí
e) Úřad pro mezinárodní ochranu dětí
f) Úřad práce České republiky, krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu…"(Hovorka et al., 2021)

1.3 Cílová skupina sociálně-právní ochrany dětí

Cílovou skupinou oddělení sociálně-právní ochrany dětí, jsou děti a jejich rodiče, případně jiné pečující osoby o děti. Mohou to však být také osoby odpovědné za výchovu dítěte, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Na pracovníky SPOD se může obrátit také každý občan, který chce upozornit na skutečnost, kdy rodiče neplní povinnosti nebo zneužívají práv plynoucích z rodičovské odpovědnosti. Orgán sociálně-právní ochrany děti se zaměřuje také na vyhledávání ohrožených děti, kdy monitoruje oblasti ve svém správním obvodu, které jsou považované za vyloučené či jinak rizikové. Následně je snahou cíleně vytvářet podmínky a preventivní aktivity, aby těmto situacím předcházel (Standardy kvality OSPOD MM HK, 2022).

1.4 Vyhodnocování ohroženého dítěte

Pojem zanedbávané dítě je vnímáno, jako jedno z nejzávažnějších patologických jevů, které se mohou v rodinách vyskytovat. Mnohdy jsou známky zanedbávání skryté pod povrchem a vyplavou na světlo světa až ve chvíli, kdy jejich chronická podoba je zhmotněná, že již poškozuje samotný život dítěte. Výše uvedená historická část okrajově popisuje, jak zanedbávání dětí bylo v minulosti praktikováno a vnímáno naprosto z jiné perspektivy než jak jí pozorujeme pohledem

současné sociální práce. Zanedbávání dítěte má různé formy, mezi které patří fyzické zanedbávání, výchovné, emoční a zanedbávání zdravotní péče. Syndrom CAN v sobě zahrnuje mnohé další formy týrání a zanedbávání, které se mezi sebou prolínají. (Pemová & Ptáček, 2016).

Ve své publikaci Pemová a Ptáček (2012) zmiňují, že samotné vyhodnocování, zda se skutečně jedná o ohrožené dítě, byla velmi individuální praktika, která byla závislá na mnoha faktorech a především na konkrétním pracovníkovi. Mnohdy i zjištění, že dítě ohrožené není, mohlo být jakýmsi indikátorem, že se do systému dostalo pouze z formálního hlediska. Bylo asi nemožné najít jednotný postup pro vyhodnocování ohroženého dítěte v celé České republice, neboť v dané chvíli samotné rozhodnutí bylo především na úvaze jednotlivého sociálního pracovníka, který situaci dítěte „teď a tady" zhodnocoval. Zkušenosti s tím spojené byly nepřenositelné pro praxi na jiné úřady. Od vydání zmiňované publikace však došlo k mnoha změnám a vyhláškou č. 473/2012 ze 17. prosince 2012 bylo §1 jasně stanoveno vyhodnocování situace dítěte a jeho rodiny, které slouží právě k jasnému a strukturovanému postupu, při náhledu na hodnocení míry ohrožení dítěte. Fáze vyhodnocování je nejprve základní, následně přechází v podrobné vyhodnocení, které je již zaměřené na detaily a po čase dochází k jeho aktualizaci. Vyhodnocování napomáhá k ucelení náhledu, jaké nastavit kroky pro práci s rodinou a s ohledem na nejlepší zájem dítěte (Hovorka et al., 2021)

1.5 Metody a techniky k výkonu sociálně-právní ochraně dětí

Přijetí oznámení a posouzení naléhavosti

„…Sociální pracovníci SPOD se zabývají oznámením od každého, kdo upozorní na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti… a to i v případě oznámení anonymního. Obecné sociálně-právní poradenství klientům prostřednictvím telefonického rozhovoru není nikde písemně evidováno, klient je ze strany klíčové pracovníka na tuto informaci upozorněn. Běžné oznámení ústní či telefonické, které již obsahuje přijetí závažné informace o nezletilém dítěti a identifikuje oznamovatelé, je zaznamenáno do záznamu, která je již v evidenci nezletilých dětí. Vždy se postupuje dle závažnosti případu. V případě, že oznamovatel, požaduje zůstat v anonymitě, je mu v této věci vyhověno. Každé oznámení se vyhodnocuje individuálně s ohledem na závažnost konkrétního případu. Oznámení případu může

být osobně, písemně, přes podatelnu, e-mailem, telefonicky, zjištěním v terénu. Taková informace se následně vyhodnotí a založí se případně do evidence dětí OSPOD – podnět SPOD, OM, NOM, KO, O, POR (Standardy kvality MM HK, 2022).

Sociální šetření

Pro vyhodnocení situace dítěte, je potřeba znát rodinné prostředí ve kterém dítě vyrůstá. Sociální šetření je skutečným identifikátorem rodinného zázemí a může sociálnímu pracovníkovi sdělit podstatné informace o přirozeném prostředí dítěte ve kterém dítě vyrůstá. Sociální šetření může byt ohlášené a nebo neohlášené. Cílem sociálního šetření je zjistit, jak je o dítě pečováno, zda prostředí ve kterém dítě vyrůstá, je pro jeho vývoj dostatečně podnětné, zda domácnost splňuje standardní a hygienické vybavení, zda je prstředí dítěte shledáno jako vyhovující pro peči o dítě (Pemová & Ptáček, 2016).

Vedení spisové dokumentace

Spisová dokumentace je souhrn informaci o nezletilém dítěti a jeho rodině, slouží především k zapisování záznamů o průběhu spolupráce a sbírání dalších potřebných formulářů umožňující náhled na rodinnou situaci dítěte. Může však být také podkladem práce klíčového pracovníka pro potřeby nadřízeného, aby prokázal, jaké činil kroky při vyhodnocování dítěte či spolupráci s rodinou. Spisová dokumentace Om (ochrana mládeže) je zakládaná u nezl. dětí, které jsou vyhodnoceny dle § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Spisová dokumentace Nom (nepříslušející ochrana mládeže) je zakládaná v případě požádání jiného orgánu o součinnost u nezletilého dítěte, které má trvalé bydliště v jiném spádovém územním celku.

Podrobné vyhodnocení

Podrobné vyhodnocení (viz. příloha č. 4, 5, 6) je hlubší analýzou do zhodnocení situace dítěte a jeho rodiny. Rozsah podrobného vyhodnocení je podrobně stanoven v *„§1 vyhlášky č. 473/2012 Sb., ustanovení zákona o SPOD„* Každý sociální pracovník SPOD působí samostatně, kdy je koordinátorem případu, snaží se zajistit dostatečné množství informací potřebných k vyhodnocení a eliminaci rizik ohroženého dítěte. Zpracovává podrobné vyhodnocení dítěte a jeho rodiny. Soubor informací je následně analyzován dle:

- **Situace dítěte** – zjišťuje se, jaké jsou příčiny ohrožení, kde jsou shledána rizika a jak sou naplňovány potřeby dítěte
- **Situace rodičů** – zjišťuje se, zda je rodič, či osoba odpovědná za péči a výchovu dítěte schopna zajistit potřeby dítěte a jeho příznivý vývoj
- **Širší rodinné prostředí –** zjišťuje se, jaké jsou možnosti v širší rodině, jaká jsou rizika
- **Ochranné faktory** – analýza informací o dítěti, rodičích a širší rodině, hledání silných stránek, o které je možné se opřít, či je posilovat
- **Míra** ohrožení práv a zájmů dítěte, která jsou důležitá při tvorbě jednotlivých cílů při sestavován Individuálního plánu ochrany dítěte (Standardy kvality MM HK, 2022).

Individuální plán ochrany dítěte

Obecní úřad obce s rozšířenou působností je povinen vypracovávat individuální plán ochrany dítěte (viz. příloha č. 7), v případě, že dítě bylo zařazeného do evidence vedeného obecním úřadem obce s rozšířenou působností a to nejpozději do 1 měsíce po základním vyhodnocení. Individuální plán ochrany dítě (dále jen IPOD) se zaměřuje na jednotlivé cíle ochrany dítěte, které jsou nástrojem sociální práce s dítětem. Sestavení IPOD je jakýsi proces, který napomáhá vytvořit konkrétní plán společně s rodiči, nezl. dítětem a případně dalšími službami, které napomáhají zlepšení rodinné situace a jsou zapojené do řešení případu. K vytvoření IPOD je důležité mí také povědomí jaké je přání nezl. dítěte a přání rodičů, případně pečujících osob odpovědných za výchovu dítěte (Hovorka, 2021).

Případové konference, expertní případové konference a rodinné konference

Případová konference je běžnou metodou, kterou využívají sociální pracovníci při výkonu SPOD, ve chvíli, kdy je potřeba do vyhodnocení případu zapojit i další zúčastněné osoby či subjekty. Orgán SPOD je koordinátorem celého případu a je taky svolavatelem případové konference. Případová konference je také nástrojem v případě, že je řešeno umístění nezletilého dítěte do náhradní rodinné péče. Mnohdy je praktikována také expertní případová konference, která je setkání odborníků a specialistů, kteří společné s klíčovým pracovníkem SPOD vyhodnocují, jaké mohou být další postupy v nejlepším zájmu nezletilého dítěte, bez přítomnosti zákonných zástupců. Poslední metodou jsou také rodinné konference, kterých se účastní dítě a rodiny, neboť oni jsou vyhodnoceni, jako znalci rodinné situace (Hovorka, 2021).

Sociálně-právní poradenství a pomoc

„…Obecní úřad s rozšířenou působností je povinen poskytovat poradenství a pomoc rodičům, jiným osobám odpovědným za výchovu, kterým byl svěřeno rozhodnutím soudu do výchovy namísto rodičů §4a) písm. a) zákona o SPO),…“ Sociální pracovníci SPOD poskytují poradenství ve věci péče, určení výživného u nezl. dětí a úpravy styku ve věci kolizního opatrovnictví. Poradenskou pomoc může nabídnout také samotnému dítěti, tato pomoc je bezplatná.

Součinnost s odbornými institucemi

Spolupráce s okresními soudy, policií, zdravotními středisky, základními školami, mateřskými školami, Středisky výchovné péče (SVP), Pedagogicko-psychologickými poradnami (PPP), s lékaři, s psychiatry, s psychology, s Intervenčním centrem (IC), zařízením pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZDVOP), ústavními zařízeními, dětskými domovy, diagnostickými ústavy…. (Hovorka, 2021).

„…Sociální pracovníci SPOD respektují jedinečnost každého člověka bez ohledu na jeho původ, etnickou příslušnost, rasu, či barvu pleti, mateřský jazyk, věk, zdravotní stav, sexuální orientaci, ekonomickou situaci, náboženské a politické přesvědčení a bez ohledu na to jak se podílí na životě celé společnosti…“(Standardy kvality MM HK, 2022).

2 Význam sociálního pracovníka SPOD

Sociální pracovník má ve vínku jakési základní rysy, které utvářejí jeho osobnost. V knize Elichové (2013) je zmíněno, že na výběr profese sociální práce mají vliv osobní hodnoty konkrétního jedince a proto uvádí, že …*„dle Hartla by měl mít základní rysy osobnosti sociálního pracovníka, každý kdo se chce této profesi věnovat"…* dodává, že studenti, kteří se pro tento obor rozhodnou, mají již pod kůží zakódované některé z těchto osobnostních rysů. Dle studie Yvese Couturiera a kolegů (Couturier et al., 2022) považují studenti sociální práce za její hlavní funkci pomoc, sociální změnu a sociální kontrolu (s. 1793, tab. 5). Autoři této studie poukázali však na pokles mezi lety 2001 a 2019 v poměru studentů, pro něž je hlavní funkci sociální práce pomáhat, a argumentují, že toto zjištění koresponduje s poklesem politických a sociálně-právních motivací studentů sociální práce napříč světem v předchozích desetiletích (Couturier et al., 2022, s. 1797; srov. Christie & Kruk, 1998; O'Connor et al., 1984; Wilson & McCrystal, 2007). Druhá kapitola se zaměřuje na přiblížení persony sociálního pracovníka, která je nejdůležitějším nástrojem k výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Jak je již výše zmíněno, jsou to lidé, kteří mají vnitřní pohnutky, které je motivují, aby se pro tuto profesi rozhodli. V případě, že tato vnitřní motivace není naplněna, je pro takového jedince možné hrozící riziko vyhoření a následně důvod k odchodu z této profese. V této kapitole je cílem ozřejmit, jaké rizikové faktory jsou ohrožující pro sociálního pracovníka SPOD a naopak jaké jsou ochranné faktory pro duševní ochranu sociálních pracovníků vykonávajících SPOD.

2.1 Vzdělávání sociálních pracovníků a jejich profesionalizace

Odborná způsobilost sociálního pracovníka je vymezena zákonem č. 108/2006 Sb., o sociální práci, kde je zmíněno, co musí pracovník splňovat, aby mohl činnost sociálního pracovníka vykonávat. Podmínkou je získané vysokoškolské vzdělání magisterské, bakalářské, nebo případně Vyšší odborné vzdělání v oborech zaměřených na sociální práci a případně v jiných oblastech jako jsou sociální práce, sociální politika, speciální pedagogika, sociální pedagogika, sociální patologie a prevence či jiných humanitních oborů. Sociální pracovníci vykonávající SPOD jsou však posuzováni jako úředníci a legislativně je jejich profesní vzdělání upraveno take v zákoně o úřednících. Orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) musí dodržovat

závazné standardy které jsou uvedené v *…příloze č. 1 prováděcí vyhlášky č. 473/2012 Sb., o provedené některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí…*(dále jen "vyhláška č. 473/2012 Sb."). V lednu 2013 byla Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen MPSV), připojena k zákonu SPOD "vyhláška č. 473/2012 Sb." a její součásti jsou kritéria *5a) a 5c)* která konkrétně specifikují výkon správní činnosti při nástupu do pracovního poměru pod územní samosprávní celek, kdy je nutné prokázat znalosti a dovednosti pro konkrétní činnost výkonu SPOD. Znamená to, že do 18 měsíců ode dne vzniku pracovního poměru je sociální pracovník povinen si splnit zkouškumps Zvláštní odborné způsobilosti (dále jen ZOZ), aby bylo uznáno jeho rovnocenné vzdělání, které je stanovené *§34 odst. 1 zákona o úřednících.* ZOZ může být úředníkovi prominuta v případě, že mu je uznána rovnocenost vzdělávání v *…příloze č. 2 dle vyhlášky 511/2002 Sb., vyhláška o uznání rovnocennosti vzdělání úředníků územních samosprávných celků.…* Téma ZOZ je pro mnohé sociální pracovníky velkým strašákem neboť úspěšnost vykonání zkoušek ZOZ nese jakousi atmosféru těžké dosažitelnosti, která se line v povědomí všech sociálních pracovníků, kteří již ZOZ absolvovali. Uznáváním rovnocennosti vzdělávání se zabývá Ministerstvo vnitra, které jediné může odpustit povinnost vykonání zkoušky v případě splnění podmínek výše uvedených. Ve svém stanovisku MPSV a Ministerstvo Vnitra ze dne 8. srpna 2019, zmiňují, že primárním cílem je zajistit kvalitní poskytování SPOD, preventivně předcházet chybám a špatným postupům při výkonu SPOD, což je zaručeno, právě absolvováním ZOZ (Společné stanovisko MPSV a MV k uznávání rovnocennosti vzdělání pro výkon správní činnosti při sociálně-právní ochraně dětí, 2019).

Vzdělávání sociálních pracovníků je blíže specifikováno v §111 v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který ukládá povinnost zaměstnavateli, zajistit 24 hodin akreditovaného vzdělávání za kalendářní rok. Sociální pracovníci SPOD mají povinnost absolvovat nejméně 6 pracovních dnů v kalendářním roce průběžného vzdělávání, které ukládá "vyhláška č. 473/2012 Sb." Toto povinné vzdělávání by mělo probíhat prostřednictvím školení a kursů, které jsou akreditované MPSV. Sociální pracovníci SPOD jso tímto směrem podpoření, aby se rozšiřovali své profesionální schopnosti v oblastech, které jsou zaměřené na tématiku spojenou se sociálním, pravnickým či psychologickým aspektem (https://www.mpsv.cz/socialni-prace-a-vzdelavani).

.

2.2 Činnost sociálního pracovníka na oddělení SPOD – case management

Role sociálního pracovníka SPOD je pracovat s rodinou komplexně, kdy se stává koordinátorem případu a vyhodnocuje situaci dítěte, při které stanovuje další postupy a kroky, které jsou v nejlepším zájmu dítěte dle dané situace a to se zřetelem ke konkrétním jeho potřebám a případnému podpoření celé rodinné buňky. Sociální pracovník v případě vyhodnocení dítěte dle § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí zakládá spisovou dokumentaci Om, kdy do měsíce od zahájení spolupráce s rodinou vytváří základní vyhodnocení a podrobné vyhodnocení dítěte a jeho rodiny. S rodinou je sestaven Individuální plán dítěte (dále jen IPOD) ve kterém jsou stanoveny cíle, které mají být naplněny, aby se došlo ke zlepšení stávající nevyhovující situace. S rodinou je intenzivně pracováno a pravidelně vyhodnocováno, zda dochází k nápravě.

„…Maximální počty případů dle zajišťovaných agend v daném okamžiku:

- Sociální pracovník (opatrovník) – zajišťuje výkon SPO max. v 80 případech
- Kurátor pro mládež – zajišťuje výkon SPO max. v 40 případech
- Pracovník náhradní rodinné péče – zajišťuje výkon SPO max. v 40 případech
- Sociální pracovník CAN – zajišťuje výkon SPO max. v 25 případech…“ (Standardy kvality MM HK, 2022).

Sociální pracovník SPOD spolupracuje s dalšími pracovníky, kteří také poskytují sociálně-právní ochranu dětí a mimo to také s dalšími institucemi a organizacemi jako jsou např, školy, psychologové, dětský lékař, zdravotní zařízení, městská i státní policie, Probační a mediační služby, soudy, ústavní zařízení, dětská centra, Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, dětské domovy, diagnostické ústavy… Součinnost pracovníkům SPOD poskytují také neziskové sanační služby, které poskytují podporu ohroženým dětem a jejich rodinám (Matoušek, 2017, s. 81).

2.3 Rizikové faktory ohrožující sociálního pracovníka SPOD

Dle Honzáka (2013, s. 53) nejsou pracovníci v pomáhajících profesí pouhými znalci a odborníky, jsou to lidé, kteří mnohdy dávají do své profese vlastní osobu, část sebe. Sdílejí trápení svých klientů či pacientů, snaží se s nimi propojit, jak se říká naladit se na jejich vlnovou frekvenci, dostat so hloubky jejich problematiky. Jsou to skutečně hrdinové dnešní doby, lidé na svých místech, avšak jejich schopnosti nejsou nekonečné. Jejich vlastní osobnost je pro ně hlavním pomáhajícím nástrojem. Stát se záchranářem či spasitelem může nabízet na první pohled velkou škálu uspokojení, ať už příjemného vnitřního pocitu důležitosti či pohlazení ega, které přinese slávu a sociální status ve společnosti. Kolem sebe máme nespočet takových hrdinů z knih, filmů… Realita je však jiná, většina opravdových hrdinů z oblasti pomáhajících profesí jsou osoby podobní lidem jako je Matka Tereza, tzn. lidem s altruistickým myšlením, kteří dobro konají s cílem konat skutečně dobro pro dobro samotné (Honzák, 2013, s. 77).

Obecné stresující emoce v pomáhajících profesích

Syndrom vyhoření je v mnohých publikacích popisován jako psychický stav, při kterém dochází k vyčerpání a utlumení pracovního výkonu a to z důvodu, že osoba je vystavována působení stresu, jehož intenzita je dlouhodobě neměnná. Mezi aspiranty, které jsou k vyhoření náchylní patří především osoby v pomáhajících profesích, jako jsou sociální pracovníci, zdravotní sestry, psychologové, učitelé, lékaři… (Pešek & Praško, 2016).

Stres dělíme na dobrý stres „eustres“ a špatný stres „distres“. Stres je pro člověka důležitý, neboť má funkci ochránit náš organismus v situacích, kdy se ocitneme v nebezpečí. Eustres je spojen s pocity, které v nás vyvolávají události, kterým se nebráníme, ba naopak prožíváme příjemné pozitivní pocity nabuzení a spokojenosti, např. narození dítěte, svatba, výhra v loterii či práce která nás naplňuje. Distres vedle toho je spojen s událostmi, které nemůžeme ovlivnit, nemáme nad nimi kontrolu např. úmrtí blízké osoby, ztráta zaměstnání, pracovní tlak, rozvod… Hodnocení těchto událostí máme spojené s negativními myšlenkami, při kterých pociťujeme emoce strachu, bezmoci, zlosti, křivdy… (Pešek & Praško, 2016).

Necítí-li se sociální pracovník ve svém zaměstnání bezpečně, může na sobě začít vnímat pocity strachu a nejistoty. Vedle toho může být pro mnohého sociálního pracovníka také velmi zatěžující, není-li dostatečně pracovně oceňován ze strany kolegů, vedoucího či ze strany klienta. Ve chvíli, kdy sociální pracovník vlastně neví, kam patří, kde je jeho místo, určení sebe sama, může toto zjištění vést, že se nedokáže svobodně rozhodovat a mít potřebu něco vytvářet. Další, co k tomu může přispět, jsou nespravedlivé poměry na pracovišti. Sociální pracovník následně začne balancovat mezi vnitřními hodnotami a hodnotami organizace. Závist je další stresující emoce, která se mnohdy objevuje na pracovištích, neboť každý nemá stejný odrazový můstek na své životní dráze, což má vliv na časté porovnávání a poměřování se s druhými kolegy. **Syndrom vyhoření** má různé důsledky a jednou z těchto rizik je emoční nákaza, která se projevuje šířením špatné nálady. Většinou zástupci šířící tuto negativní náladu jsou osoby, které jsou syndromem vyhoření již dotknutí, anebo jsou v jeho blízkosti. (Pešek, Praško, 2016). Ve své publikaci také Pešek a Praško uvádějí, že z výzkumu Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci bylo vyhodnoceno, že mezi silně stresující faktory patří pocity nejistoty zaměstnanců spojené se změnami v organizaci či přeměnách systému, dále nadměrná pracovní zátěž a jako poslední je uvedené nepřijatelné chování ze strany nadřízených a kolegů. Naproti tomu Csikszentmihalyi (2015) ve svém výzkumu zjistil, že američtí zaměstnanci nespokojenost v zaměstnání spojují s tím, jak taková nespokojenost ovlivňuje jejich pocity prožívání. První nedostatek vnímají v nedostatečné pestrosti a zajímavosti pracovních úkolů, jako druhý nedostatek uvádí konflikty v pracovním prostředí mezi lidmi a především s nadřízeným a třetím konfliktem je vnímán obrovský pracovní tlak a následně s tím spojený stres, který zabraňuje mít dostatečný prostor na rodinný život. (Csikszentmihalyi, 2015, s. 190).

Sociální pracovník, který je již postižen vyhořením, své chování postupně mění, začíná si stanovovat **skromnější cíle,** což se praktikuje výběrem menšího počtu klientů, se kterými je ochoten pracovat a plánováním snadnějších úkolů. Ve chvíli, kdy již nezvládá uskutečnit ani malé cíle, které si stanovil, ze své neschopnosti **viní okolí**, klienty. Začne se vytrácet empatické cítění a naopak přichází nepřátelství a nedůvěra ke klientům. Následně dochází k **upřednostnění vlastních potřeb** a osobních výhod, altruistické chování a obětavost se již u vyhořelého sociálního pracovníka postupně ztrácí. Tito lidé ve chvíli, když již nenacházejí smysluplnost svého konání se rozhodnou své povolání nakonec opustit (Maroon, 2012, s. 36-37).

Demografický pohled na syndrom vyhoření zmiňuje ve své knize Maroon (2012), kdy uvádí, že mezi demograficky proměnné patří např.:

- **věk** – mladí nezkušení lidé se dostávají do tlaku a vyhoření díky své obrovské potřebě realizovat svá velká očekávání, která se mnohdy nenaplní. Naopak zkušení sociální pracovníci, kteří jsou vyzrálejší a jejích očekávání jsou menší a reálnější, se lépe vyrovnávají s náročnými situacemi a tlakem na pracovišti
- **pohlaví** – výzkum ve spojitosti s pohlavím je vyrovnaný a nepoukazuje na konkrétní rozdíly mezi ženou a mužem, které pohlaví má větší sklony k vyhoření
- **rodinný stav** – zde je zmíněno, že svobodní lidé v pomáhajících profesích jsou více náchylní k vyhoření, neboť jim chybí pomyslná opora rodiny, kterou mají pracovníci žijící ve vztazích či rodinách
- **úroveň vzdělání** – pracovníci, kteří mají možnost se vzdělávat a pracovat na svém osobním rozvoji, získávají pocity smysluplnosti a cítí se mnohem více naplněni
- **počet odpracovaných let** – delší pracovní zkušenost u sociálních pracovníků, podporuje větší odolnost a schopnost ustát náročné pracovní úkoly a rostoucí tlak

Osobní vlastnosti a vnitřní nastavení jednotlivce můžou také urychlit sklony k vyhoření. Řadíme do této skupiny angažované sociální pracovníky, případně horlivě obětavé pracovníky, kteří práci vnímají jako prostředek seberealizace a v poslední řadě sociální pracovníky, kteří mají potřebu si něco dokazovat a soutěžit s ostatními (Maroon, 2012, s. 42-44).

2.4 Ochranné faktory pro duševní hygienu sociálních pracovníků

Prevencí k zvládání stresu a zachování si jakéhosi zapálení pro osobní život, je primárně práce na sobě a na vlastní osobním životě. Odolnost je spojována s psychickou houževnatostí a schopností umět se vyrovnávat s tím, co nám právě život či osud přihraje do cesty. Odolní lidé se mají specifické nastavení a vlastnosti ve vztahu k sobě, k druhým lidem či k životu, které je charakterizují. Jejich další silnou stránkou, je dle Peška a Praška, že svůj život staví na třech stabilních pilířích, které jim dodávají energii a odolnost proti stresu. Prvním pilířem je tito lidé mají práci, ve které prožívají pocity spokojenosti a jsou obklopeni kolektivem, kde se cítí příjemně. Druhým pilířem je rodina a partner, kteří jsou důležitým článkem při poskytnutí opory a posledním

pilířem je potřeba prožívání smysluplného života skrze zájmy a koníčky a setkávání se s přáteli (Pešek & Praško, 2016, s. 22-27).

Důležitým zamyšlením je dle Elichové (2017, s. 121) uvědomění si, že osoba sociální pracovníka není jen pouhá persona, ale je vlastně sama důležitým nástrojem sociální práce. Lidské tělo je zdroj energie a člověk v pomáhající profesi své tělo a svou energii vlastně každodenně nabízí při výkonu sociální práce a proto je nutné umět se svým tělem a energii správně hospodařit, aby mohlo sloužit, co nejdéle a nevyhořelo. Kopřiva (2013) ve své knize poukazuje na důležitost naslouchat svému tělu, neboť je pro nás velkým zdrojem poznání a sdělení informací o nás samotných. Skrze naše tělo poznáváme hloubku vnějšího světa, tělo je nástroj poznání všeho, co nějak vnímáme či chápeme, avšak nenacházíme ta správná slova, která by to dokázala popsat. Lidé, kteří své prožitky nevnímají prostřednictvím svého těla, jsou ve světě lidí ztracení. Stávají se pouhými posluchači skrze rozum, teorie a vlastní myšlenky, což je u pomáhajících profesí velký problém. Být dobrým hospodářem s vlastní energií znamená žít ve vlastním těle naplno, být si svého lidského chrámu skutečně vědomi. Jóga a relaxace jsou jedny z vhodných metod, které umožňují být naplno se svým tělem prostřednictvím prožitků. Další důležitou složkou, která je zmiňovaná jako prevence proti vyhoření a zvládání stresu je zdravý životní styl, který je spojený se zdravou výživou, pohybem a dostatečným spánkem. Významnou roli hrají mezilidské vztahy a to partnerské, rodinné a pracovní, které nás mohou nabíjet či naopak vysávat. Poslední preventivní způsob, jak se chránit je dle Kopřivy (2013), důležité přijetí sebe samého, neboť ve chvíli, kdy my sami nejsme smířeni se svou osobu a nemáme se rádi, tak ani svět nás nedokáže přijmout (Kopřiva, 2013, s. 93-99).

Supervize

Supervize jsou důležitou součástí osobního rozvoje sociálních pracovníků SPOD. Je poskytována pravidelně jednou za dva měsíce prostřednictvím externího supervizora, který je nepostradatelným profesionálním průvodcem. Primárním cílem supervize je pomoci sociálním pracovníkům nahlížet ne řešení jednotlivých případů a kauz z jiného úhlu pohledu a umožnit tak nacházet nová řešení či umožnit pouhé sdílení dané problematiky. Mezi další cíle patří podpora a povzbuzení při profesionální nejistotě, učení se ze zkušeností druhých, sdílení vlastních

zkušeností, prevence proti stresu a vyhoření, možnost po sdílet osobní trápení a využití zdrojů vlastních a odborných (Standardy kvality SPOD, 2022).

Intervize

Sociální pracovníci využívají také v rámci týmu pravidelné **intervize**, kdy se jedná o interní supervize bez odborného supervizora. Takto praktikovaná supervize má především funkci podpůrnou a vzdělávací. Intervize poskytuje možnosti zjistit nový náhled na problematiku a hledání jiných alternativních řešení prostřednictvím zkušených sociálních pracovníků, kteří společně sdílejí své praktické zkušenosti. Některé pracoviště SPOD mají konkrétní intervizní skupiny, které probíhají pod vedením zkušených konzultantů. Intervize může být uskutečněna také za přítomnosti dvou kolegů, kteří mají podobné zkušenosti a konzultace jim umožní nadhled nad danou problematikou. Intervize mají formu především vzdělávací a podpůrnou (Standardy kvality SPOD, 2022).

Vzdělávání a osobní rozvoj

Vzdělávání sociální pracovníků SPOD je v tomto oboru nezbytnou nutností a je zaměřované na podporu osobního rozvoje jednotlivých pracovníků. Každý sociální pracovník SPOD má povinnost absolvovat šest (6 – 8 hodinových) vzdělávacích kurzů za rok, které jsou akreditované Ministerstvem práce a sociálních věcí. Ze strany zaměstnavatele je někdy umožněno sociálnímu pracovníkovi, vybrat si některé vzdělávací kurzy, zaměřené na pracovníkovu specializaci nebo na cílový rozvoj konkrétního zaměstnance (mpsv.cz).

Work-Life Balance (slaďování pracovního a osobního života)

Výraz Work-Life Balanc vyjadřuje hledání harmonie mezi rovinou pracovní a osobní, kdy cílí, aby sociální pracovníci žili naplněný život v oblasti osobní i pracovní. Jeho naplnění je možné právě respektováním potřeb sociálních pracovníků ze strany zaměstnavatelů a nabízení bonusů, které mají ke sladění těchto oblastí nakročeno. Patří sem flexibilní pracovní doba a jiné druhy úvazků, např. Home Office, zkrácené úvazky. Další důležitou podporou je prorodinná politika, podpora péče o malé děti, péče o nemocné a staré rodiče. Může být do těchto výhod zařazena také nabídka různých poradenských služeb, podnikových školek a prázdninových pobytů pro děti a další……(Elichová, 2017, s. 124).

3 Motivace

Motivace je pojem, který v psychologii nemá jednotný význam, stejně jako to je s mnoha jinými psychologickými pojmy. Dle J. Nuttina (1987, s. 1403) je motivace vnímána jako „hypotetický proces“, jehož podstatou je zaměřování a energetizace chování. Motivace aktivizuje kognitivní a motorické systémy, které podněcují k chování, ovlivňující dynamický růst osobnosti a jeho vnitřní rovnováhu.

Dle Nakonečného můžeme rozlišovat dvě úrovně motivačních systémů:

- Vrozenou (reflexní a instinktivní)
- Naučenou (zvykovou a volní)… (Nakonečný, 1996, str. 80)

Kapitola motivace se zaměřuje na odhalení lidské motivace podle teorií Maslowa, který ji popisuje v jednotlivých stadiích potřeb. V další časti se podíváme na smysl života a jeho uchopení. Závěr kapitoly se dotkne pojmu flow, který popisuje lidské bytí již z naprosto jiné perspektivy.

3.1 Teorie lidské motivace

Fyziologické potřeby

Jednou ze základních potřeb v teorii motivace dle Maslowa jsou fyziologické pudy. Dle posledních výzkumů bylo nahlíženo na tyto potřeby ze dvou pohledů a to zkoumáním vývoje konceptu homeostázy a zjištění, že volba jídla je účinným ukazatelem našich opravdových potřeb a nedostatků. Cílem homeostázy je udržovat v našem těle stabilní stav krevního toku. Je zbytečné tvořit jakékoliv seznamy základních fyziologických potřeb, neboť by jejich seznam byl nekonečný a né všechny fyziologické potřeb lze ztotožňovat jako homeostatické. Dosud nebylo dokázáno, že aktivita, sexuální touha, ospalost či mateřské chování u zvířat vytvářejí homeostázu. Další smyslová potěšení jako chuť, vůně, šimrání, hlazení, by také nespadaly do seznamu základních fyziologických potřeb – homeostatických, přesto však mohou cílit na motivaci našeho chování. Základní somatické pudy jako hlad, sex a žízeň však zůstávají jako nejmocnější ze všech potřeb. Ve chvíli, kdy nejsou uspokojeny žádné potřeby, dostává se organismus pod nadvládu fyziologických potřeb, které vše nepotřebné upozadí a snaží se směřovat veškerou svou energii k uspokojení základního somatického pudu hladu s cílem zajištění této potřeby. Člověk, který je

extrémně hladový, má jen jednu potřebu a to uspokojit svůj hlad, kdy nic jiného pro něj není v tom okamžiku podstatné. V chvíli, že tato potřeba již je pravidelně zajištěna, přicházejí na řadu nové vyšší potřeby. Základní lidské potřeby mají hierarchické uspořádání a jejich postupné uspokojení osvobozuje organismus, který je následně motivován k objevování dalších sociálně orientovaných cílů. Dalšími soubory potřeb (potřeby jistoty, stability, řádu, hranic, svobody od strachu…), které se objevují po uspokojení fyziologických potřeb, můžeme zařazovat do potřeb bezpečí. Zde stejně jako u člověka pociťujícího hlad je hlavním vodítkem jeho úhlu pohledu a jeho dosažení cíle uspokojení, zajistit si bezpečí a ochranu, kdy vše ostatní je nepodstatné. Velmi čitelné jsou v tomto ohledu děti, které jsou na nestabilitu a ohrožení jejich bezpečného prostředí velmi citlivé, kdy reagují okamžitě a viditelně. Z těchto pozorování vychází obecné moudro, že bezpečné stabilní prostředí, které je předvídatelné, v nás vytváří pocit bezpečí a průměrní jedinci tento svět upřednostňují (Maslow, 2021, s. 59-66).

Potřeby náležení a lásky

Potřeba lásky, náklonosti a náležení se objeví po uspokojení předešlých potřeb fyziologických a potřebě bezpečí. Každý jedinec má náhle intenzivní pocit, že by měl někam patřit, má potřebu vztahovat se k nějakému člověku, rodině, skupině, známému pracovnímu prostředí… Tato potřeba je v nás hluboce zakořeněna a neměli bychom podceňovat, jak obrovský význam pro nás má, když k někomu patříme. Získáváme možnost lépe porozumět našemu přirozenému sklonu vytvářet stáda či hejna, něco, co v nás vyvolává pocit, že máme být součástí nějakého seskupení. Neuspokojení této potřeby můžeme zahlédnout tam, kde se vyskytuje vážná patologie a v případě problematické adaptace. Důležité je zmínit, že by neměla být láska zaměněna se sexem, který patří do potřeb fyziologických. (Maslow, 2021, s. 67).

Potřeba úcty

Potřeba sebeúcty a úcty ze strany druhých je pro každého jedince velmi zásadní a dává nám glanc své vlastní hodnoty sebe sama ve společnosti. Díváme s na ní dvěma měřítky, buď naplnění potřeby, jako touhy po moci, nezávislosti, svobodě a v druhém případě je to touha po prestiži uznání, respektu ze strany druhých lidí. Naplnění potřeby sebeúcty v člověku vyvolává pocit potřebnosti a užitečnosti vůči světu, dává mu uvědomění si svých hodnot, schopností a síly.

Naopak v případě neuspokojení přichází pocit slabosti, méněcennosti a bezmoci (Maslow, 2021, s. 68).

Potřeba sebeaktualizace

Sebeaktualizace se dotýká našeho lidského potenciálu, naší vlastní přirozenosti. Krásně je to zachyceno ve větě: „Čím člověk být může, tím být musí“. Jedinec, který vnímá potřebu sebeaktualizace, někde v hloubi sebe sama hledá širší smysl svého života či bytí a tato vnitřní síla ho motivuje k osobnímu rozvoji a seberealizaci (Maslow, 2021, s. 68-69).

Podmínky pro uspokojení základních potřeb

Pro uspokojení základních potřeb jsou nezbytné dané určité předpoklady, kdy jejich nepřítomnost by vyvolala ohrožení základních potřeb. Do této skupiny patří např. svoboda slova, svoboda vyhledávat informace, svobodně se rozhodovat dělat, to co si člověk přeje, mít možnost svobodně se bránit, spravedlnost, čestnost… Člověk při ohrožení těchto svobod, může vnímat pocit stejný jako při stavu nouze. Základní potřeby nemohou docházet k naplnění bez přítomnosti těchto podmínek a je proto cílem je bránit. Naše kognitivní schopnosti, jako vnímání, učení, intelekt jsou důležitými nástroji k adaptaci a napomáhají dosahování uspokojení základních potřeb. Jakékoliv ohrožení či jejich nedosažitelnost může nepřímo ovlivnit samotné základní potřeby (Maslow, 2021, s. 69).

Touha poznávat a rozumět

Zvědavost je blízká lidskému druhu již od pradávna, kdy člověk se vystavoval nebezpečí s cílem zjistit nějaká fakta či rozluštit nějakou záhadu. Uspokojení těchto kognitivních pohnutek vedou k radostné emoční zkušenosti. Děti jsou v době svého vývoje hnáni potřebou pochopit a porozumět a učit se něčemu novému, je jim zvědavost přirozená (Maslow, 2021, s. 70-72).

Estetické potřeby

O estetických potřebách nám není ještě tolik známo, je však nemožné tuto oblast přehlédnout. Mnozí jedinci mají tuto oblast zařazenou mezi základní potřeby, kdy pro ně estetično a krása jsou jakousi nutností a naplněním. Jejich smysl pro řád, symetrii, dokončování úkonů a potřeby systému a struktury, jim naplňuje některé kognitivní čí konativní potřeby (Maslow, 2021, s. 73).

Lidské konání má své základy v teorii motivací, kdy její motivační prvky jsou prakticky začleněny do každodenního lidského života. Je mnoho napsané odborné literatury na toto téma, avšak zajímavé je si připomenout dle Plamínka, některé autory, jejichž publikace jsou spíše starší, avšak mají stále k tomuto tématu, co sdělit. Jedním z nich je Dále Carnegie, který ve 20 století ve své knize Jak získat přátelé a působit na lidi (How to Win Friends and Influence People, 1937) vyznačoval techniky manipulace a svým postojem přispěl k nahlížení na vztah, povrchním smýšlením a upřednostňovat primárně sebe. Stephen R. Covey patřil mezi další vlivné autory té doby, kdy ve své knize Sedm návyků vůdčích osobností (The Seven of Highly Effective People, 1989), vytvořil jakýsi manuál s promyšlenými principy, kdy čerpal z osvědčených zdrojů jiných autorů. Následující autor Carl R. Rogers je spojován především s humanisticky zaměřenou psychologií. Carl Rogers věřil v lidský potenciál, který v případě odstranění zábran, které brání v rozletu, v nás motivuje potřebu se rozvíjet a smysl pro lidskou soudržnost. Poslední autor Viktor E. Frankl představitel logoterapie, čerpal z osobních zkušeností, které zažil v koncentračním táboře. Ve svých knihách prostřednictvím svých myšlenkových pochodů může být pro mnohé lidí velkou inspirací a motivací (Plamínek, 2015. s. 152-153).

Motivace pomáhat se jeví být zásadní také dle studie Anny Charlotty Petersénové (Petersén, 2022), která na základně analýzy dotazníkových šetření mezi novými sociálními pracovníky a začínajícími studenty sociální práce ve Švédsku dospěla ke zjištění, že altruistické motivy převažují (s. 711-712). Vedle altruistické motivace je dle jejich zjištění pro řadu respondentů důležitý profesní rozměr sociální práce: část respondentů měla negativní osobní zkušenost se sociální prací a chtějí proto napravit chyby svých předchůdců, zatímco jiné respondentů vedla k tomuto odvětví pozitivní zkušenost se sociální prací (s. 712).

3.2 Smysl života

Smysluplnost života má velmi blízko k motivaci, cílům, hodnotám a spiritualitě. Ve chvíli, kdy si položíme otázku, co je smyslem života, nám naskočí známé odpovědi typu: Kam vede naše životní cesta? Co je pro nás důležité? Jaké uznáváme hodnoty? V co věřím? Vastně zjednodušeně co je našim životním cílem, proč tady jsme? Smyslem života se nejvíce zabýval známý humansticky zaměřený psychology A. Maslow, které ho zmiňujeme v předešlé kapitole. Dle

Slezáčkové (2012, s. 130-131), se mnohdy smysluplnst spojuje se šěstím, ale nemusi to tak být pokaždé. Odkazuje na citaci M. Seligmana (2003), který na pojetí smysluplnosti sdělil …"při otázkách na smysl života odpovídejte skutky"… a popisoval chápání smysluplnosti, jako něco vyššího, co nás lidi přesahuje, kdy motivace, smyslupnost a hodnoty jsou významné základy pro životní spokojenost. Slezáčková dále zmiňuje, že důležitost smysluplnosti potkáváme ve chvíli, kdy se dotkneme životních situací, které nám skrze vlastní zkušenost odhalí svou obrácenou tvář. Naše uvědomění si, co je pro nás smysluplné, nám pomáhá těžké životní situace zvládat (Slezáčková, 2012).

Životní smysl je dle Frankla konkrétní a spojený s každou situací svou jedinečností. Každá situace obsahuje přítomnost smyslu a člověk ten smysl hledá. Frankl podotýká, že způsoby nalezení smyslu jsou tři:

- **Vykonání činu** - vše co je spojené s činností má dle Frankla v sobě skrytý smysl, ať už se jedná o práci, sport či jinou zájmovou aktivitu. Např. uklizečka může v uklizeném pokoji vnímat jako smysl pořádek a čistotu. Naopak práce, která je vykonaná sebestředně bez ohledu na druhé, pocit smyslu nepřinese. Jakákoliv činnost uskutečněna s cílem pro druhé, je vnitřně smysluplná.
- **Prožití hodnoty** – jen skutečný lidský zážitek může člověka povznést a obohatit. Frankl za pro něj nejvíce ceněný zážitek považuje lásku, neboť jen skrze ní jsme schopni si naprosto zvědomit vnitřní „já" druhého člověka.
- **Utrpení** – je součástí každého života a skrze utrpení může život získávat smysl podobně jako skrze tvorbu či zážitk (Drapela, 2021, s. 148-151).

Dle R. F. Baumeistera je možné pochopit smysluplnost života skze čtyři hlavní potřeby, které diagnostikoval ve své monografii a uvádí:

Potřeba smysluplných životních cílů, potřeba účelu (*purpose*) - do této potřeby spadají odpovědí na otázky, které nám ozřejmují poznatek toho, co dělám a proč žiji, či vědět účel svého konání a mít pro co žit. Lidský život je plný situací, kdy se člověk dostane na rozcestí a musí se rozhodnout, jako cestou se vydá. Pro své rozhodnutí si potřebuje vyjasnit, jaký je jeho cíl či kam směřuje, aby mohl získat odpověď na otázku „kam se má vydat".propojení současné události s budoucími událostmi.

Potřeba nosných hodnot (*values*) – ve chvíli, kdy člověk zná svůj cíl, potřebuje vědět, jak se se ke svému cíli může dostat. Tato potřeba je spojená s hodnotami daného jedince, které základní hodnoty vyznává a jsou pro něj největší oporou vnímání života skrze hodnoty, které pomáhají rozlišovat co je dobré a co naopak.

Potřeba vědomí účinnosti (*efficacy*) - kdy si má jedinec potřebu si zvědomit, že jeho činnost je v tomto světě potřebná. Ve chvíli, kdy on sám dokáže vnímat a uznat, že něco vytvořil, tak mu to dává uspokojení. Uvědomění si, že naše činnost někam směřuje a že můžeme být součástí té změny.

Potřeba kladného sebehodnocení (*self-worth*) – tato potřeba se dívá na svět kolem z pohledu hodnotící osoby, která sam zvažuje, co v životě považuje za důležité a kladně hodnotí, jak s k výsledku dostala (Křivohlavý, 2015, s. 86-88).

Smysl a poslání sociální práce

Sociální práce je smyslupná činnost, která se projevuje především činností sociálního pracovníka směrem ke klientovi. Poslání sociální práce je zajímavě popsáno v knize I. Úehly (1999), který předkládá názor, že sociální pracovník je jakýmsi mezičlánkem mezi klientem a normami společnosti. Cíleně rozvíjí dialog, skrze který hledá kompromisní řešení mezi oběma stranami k jejich spokojenosti. Sociální pracovník využívá své odbornosti a jeho snahou je najít rovnováhu, kdy má poskytnout pomoc a kdy naopak má situaci kontrolovat. Dle Úlehly je sociální pracovník vnímán jako velvyslanec a diplomat, který hájí práva své země a následně předává informace těm se kterými jedná (Úlehla, 1999).

3.3 Flow

Flow je stav, o kterém se píše v mnoha odborných knihách a článcích, často ve spojení s pozitivní psychologií. Obor pozitivní psychologie se zabývá kladnými psychologickými hledisky jako je např. zdraví, radost, naděje, síla a duševní svěžest... Odpověď na dotaz, proč se těmito jevy zabývá je velmi jednoduchá, neboť v posledních 50 letech se psychologie soustředí převážně na negativní hlediska, jako jsou úzkost, obavy, stres, vyhoření…, cílem pozitivní psychologie je

připomenout, že vedle negativních jevů mají zastoupení také jevy pozitivní (salutogenetické), které zdraví udržují a posilují (Křivohlavý, 2015, s.7).

Ve své knize americký psycholog Mihaly Czikszentmihalyi popisuje, že lidé při prožívání stavu „flow“ se naprosto dokáží odpojit od negativních a nepříjemných stránek, které aktuálně prožívají. Sav flow dokáže naprosto mysl odpojit od běžných myšlenek a svým vtažením do dané činnosti již nedává prostor pro další zbytečné informace. Flow je mnohdy jakési vznášení se, plynutí na vlně uspokojení, který však vyžaduje hluboké soustředění se a následné sladění se s daným okamžikem konkrétní činnosti. (Czikszentmihalyi, 2015, s. 75). Dle Slezáčkové (2012, s. 58-60) je na pováženou, jak často se přistihneme, že naše mysl je naprosto odpojená a my jsem svými myšlenkami buď v budoucosti nebo naopak brouzdáme v minulosti. Flow je fenomén, který se dotýká hlubokého prožívání přítomného okamžiku „teď a tady“. Výsledkem prožitku flow, jak je výše zmíněno je spojení s pocitem uspokojení, radosti, situací, kdy jsme vlastními pány svého prožívaného okamžiku. Důležitým měřítkem je poměr mezi danou činnosti a našimi možnými schopnostmi.

Předpokladem k možnosti prožití flow je 8 základních prvků, které Czikszentmihalyi uvádí pod pojmem „Fenomlogie štěstí“, které uvádí ve své publikaci:

1. Náročná aktivita vyžadující určitou dovednost
2. Musíme být schopni soustředit se na to, co děláme
3. Daná aktivita má jasné cíle
4. V průběhu realizace činnosti dostáváme zpětnou vazbu
5. Vykonávání úkolu s hlubokým zaujetím
6. Radostné prožitky umožňují mí pocit kontroly nad tím co dělejí
7. Sebezapomnění, mizí starosti o vlastní já
8. Změněné vnímání času

Při pozorovaném výzkumu zjistil Czikszentmihalyi, že důvody, které přínašejí radost z konkrétní činnosti majé mnohem více podobností než rozdílů. Propojení všech výše uvedených prvků přináší prožitek hluboké radosti, který v lidech vytváří tak silnou hodnotu, kterou chtějí opakovaně prožít (Czikszentmihalyi, 2015, s. 65).

Zamyšlení nad životním tématem a smysluplností Czikszentmihalyi vyjadřuje slovy, že „…když psychická energie člověka splyne s životním tématem, jeho vědomí dosáhne harmonie…“, a dodává, že některá životní témata mohou být méně produktivní a některá více. Má-li člověk své životní téma, jeho život dostává smysl. Z opačného pohledu je možné zmínit, že člověk, který svůj život vnímá jako smysluplný, má většinou stanovený nějaký cíl, který ho motivuje obrovskou energií a poskytuje mu životní naplnění a smysl (Czikszentmihalyi, 2015, s. 253-280). Na závěr knihy je zmíněno, že lidská vůle je v mnoha ohledech ohraničená a toto omezení pokud příjmeme a přestaneme svět či vesmír ovládat bude problematika smyslu života vyřešena, neboť lidský záměr se tak propojí s vesmírem flow.

3.4 Shrnutí teoretické části

Celá teoretická část nám nabídla sondu do profese sociálně-právní ochrany dětí, kdy s jejím legislativním uchopením nám umožnila získat bohaté informace a seznámila nás s hlavní náplní činností, které vykonávají sociální pracovníci SPOD. Vedle toho je v teoretické části této práce zmíněno, jaké ohrožující faktory se dotýkají sociálních pracovníků při výkonu SPOD v jejich profesi a jaká je možná prevence předcházení těmto situacím a hledání možností řešení k ochraně duševní stránky sociálního pracovníka. Dotkli jsme se také historického vhledu na vývoj ochrany dětí až po současnost. Dále jsou přiblíženy metody, kterými je výkon sociálně-právní ochrany uskutečňován. Kapitola zaměřená na motivaci nám nabízí škalu postojů, co je pro lidskou mysl a konání člověka smysluplné. Teoretický celek je vnímán jako důležitá průprava a mezičlánek pro snadnější pochopení praktické části výzkmu.

Výzkumná část

4 Metodologie výzkumu

Tato kapitola obsahuje popis vlastního výzkumného šetření a metodu zpracování dat. Výzkum je zachycen nejprve v teoretické části této diplomové práce, a to teoretickým přiblížením. V této části je cílem zaměřit se na praktickou část výzkumu a porovnat získané informace a pohledy respondentů. V konečné fázi se zaměříme na vyhodnocení nových poznatků.

Vzhledem k vysoké fluktuaci pracovníků SPOD, a k nezájmu nových uchazečů účastnit se výběrových řízení na tyto pozice, se výzkumné šetření bude zabývat tím, proč někteří sociální pracovníci SPOD v této profesi setrvávají i přes mnohé těžkostí, se kterými se v této profesi potýkají, co je stále motivuje a v čem spatřují smysl svého konání. Otázkou je také, jak se vyrovnávají s těžkostmi této profese a pohledem většinové společnosti (Anon., 2022a; Anon., 2022b; Kroc a Cieslarová 2022), zda zvládají oddělit svůj osobní život od jeho profesní stránky a případně, čím by motivovali nové zájemce o tuto profesi.

4.1 Cíl výzkumu a hlavní výzkumná otázka

Cílem výzkumu bylo oslovit motivované sociální pracovníky, kteří vykonávají sociálně-právní ochranu dětí, jsou ve své profesi odborníky a mají dlouholeté zkušenosti. Prostřednictvím hloubkového a polostrukturované rozhovoru bude zjišťováno, jaká je motivace, těchto sociálních pracovníků, co udržuje tyto odborníky ve své profesi i přes její náročnost. **Hlavní výzkumná otázka (HVO) zní: Jaká je motivace sociálního pracovníka SPOD, aby zůstal ve své profesi? Z hlavní výzkumné otázky vychází dílčí výzkumné otázky (DVO), které se na motivaci sociálních pracovníků SPOD zaměřují z různých pohledů.**

DVO1 - ***Co shledává sociální pracovník SPOD na své profesi atraktivní (zajímavé)?*** Cílem této otázky je zjistit, co může být na profesi sociální pracovníka vykonávající SPOD zajímavého, čím je tato profese atraktivní, co nabízí za možnosti, které jiné profese nenabízejí.

DVO2 - ***V čem sociální pracovník SPOD spatřuje nedostatky a úskalí své profese?*** Tato otázka se zaměřuje na problematiku spojenou s náročností této profese, kdy je zřetelné, že tento aspekt má velký vliv na vysokou fluktuaci sociálních pracovníků vykonávající SPOD. Je možně, že se zde dotkneme také častých změn, spojených s novelizacemi zákona SPOD a stí spojené náročně administrativy.

DVO3 – ***Jak se sociální pracovník vyrovnává s těžkostmi profese sociálního pracovníka SPOD a jak se vyrovnává s negativním pohledem většinové společnosti na SPOD?*** Předmětem této otázky je zjistit, jak se sociální pracovníci SPOD s náročností této profese a těžkostmi s ní spojené vyrovnávají. Zda se jim daří oddělit svůj osobní život od toto profesního. Jak se domnívají, že je vnímá většinová společnost.

DVO4 – ***Jaké jsou nejsilnější motivační faktory k setrvání sociálního pracovníka SPOD v této profesi i přes její náročnost?*** Poslední otázkou se zaměřujeme na zjištění, co je nejsilnějším motivačním motorem sociálního pracovníka, že zvládá náročnost této profese a je stále odolný zůstat této profesi věrný a setrvat v ní i nadále.

Transformace výzkumné otázky do tazatelských otázek

Tabulka č. 1
Dílčí výzkumné otázky a tazatelské otázky

Hlavní výzkumná otázka (HVO) – Co sociálního pracovníka SPOD motivuje, aby zůstal ve své profesi i přes její náročnost?	
Dílčí výzkumné otázky (DVO)	**Tazatelská otázka (TO)**
DVO1 - Co shledává sociální pracovník SPOD na své profesi atraktivní (zajímavé)?	1. V čem spatřujete smysl své práce? 2. Co shledáváte zajímavého a atraktivního na své profesi?
DVO2 - V čem sociální pracovník SPOD spatřuje nedostatky a úskalí své profese?	3. V čem vnímáte nedostatky a úskalí své profese? 4. Co vnímáte na této profesi nejvíce náročné? 5. Co myslíte, že je největším důvodem k odchodu z této profese?
DVO3 – Jak se sociální pracovník vyrovnává s těžkostmi profese sociálního pracovníka SPOD a jak se vyrovnává s negativním pohledem většinové společnosti na SPOD?	6. Jakými způsoby se s těžkostmi této profese vyrovnáváte? 7. Jak se domníváte, že Vás a Vaší profesi vnímá většinová společnost? 8. Jak se Vám daří oddělit svůj osobní život od profesního?
DVO4 – Jaké jsou nejsilnější motivační faktory k setrvání sociálního pracovníka SPOD v této profesi i přes její náročnost?	9. Jaké se domníváte, že by měl mít sociální pracovník předpoklady pro tuto profesi? 10. Čím byste nové zájemce o tuto profesi motivoval, co byste doporučil, aby jim určitě nechybělo? 11. Co je Vašim největším motivačním motorem, že v této profesi setrváváte i přes její náročnost?

Tazatelské otázky do polostrukturovaného rozhovoru vycházející z HVO:

1. V čem spatřujete smysl své práce?

2. Co shledáváte zajímavého a atraktivního na své profesi?

3. V čem spatřujete nedostatky a úskalí své profese?

4. Co vnímáte na této profesi nejvíce náročné?

5. Co myslíte, že je největším důvodem k odchodu z této profese?

6. Jakými způsoby se s těžkostmi této profese vyrovnáváte?

7. Jak se domníváte, že Vás a Vaší profesi vynímá většinová společnost?

8. Jak se Vám daří oddělit svůj osobní život od profesního?

9. Jaké předpoklady by měl mít sociální pracovník k této profesi?

10. Čím byste nové zájemce o tuto profesi motivoval, co byste doporučil, aby jim určitě nechybělo?

11. Co je Vašim největším motivačním motorem, že v této profesi setrváváte i přes její náročnost? (viz. tabulka č. 1).

4.2 Výzkumná metoda a technika sběru dat

Lidské chování zachytit ve výzkumu je velmi složitým procesem a kvalitativní metoda je jediná, která dokáže zachytit tato data více do hloubky a následně je uchopit a předložit teorii, která ozřejmí zkoumanou problematiku jedinečným způsobem. Kvalitativní výzkumná metoda byla základním postupem pro zrealizování tohoto výzkumného šetření. Důvodem k výběru této výzkumné strategie bylo získat odpovědi od malé skupiny respondentů a hlubší náhled na pochopení zkoumaného jevu prostřednictvím jejich odpovědí. Takto směřovaný výzkum umožňuje získat potřebné informace, které budou silně ovlivnění zkušenostmi sociálních pracovníků SPOD, kdy jiným způsobem bychom tak konkrétní data nezískali. (Hricová, Ondrášek, Urban, 2023, s, 75). Sběr dat byl získáván prostřednictvím polostrukturovaných a hloubkových rozhovorů s jednotlivými sociálními pracovníky sociálně právní ochrany dětí, kdy bylo s nimi hovořeno a nasloucháno jejich vyprávění a následně získávány odpovědí. Polostrukturované rozhovory nabízí možnost, že kladené otázky mohou být v průběhu dotazování přizpůsobovány konkrétní situaci, ve které je rozhovor uskutečňován, kdy je pracováno s volným tokem myšlenek, aktuálním časem, pocitem či pochopením ze strany dotazovaného (Hricová, Ondrášek, Urban, 2023, s, 22).

Pro vyhodnocení kvalitativních dat byla použita **tematická analýza**, která se opírala o konkrétní výzkumnou otázku, kdy bylo následně postupováno formou analýzy, která aktivně přistupuje k datům, hledá témata, která se snaží pojmenovat a případně mezi nimi hledat

souvislosti či propojení dle Brauna a Clarka, kteří tuto metodu popisují v šesti krocích (Hricová, Ondrášek, Urban 2023, s. 105-106).

Data získaná z rozhovorů byla následně rozkryta použitím otevřeného kódování, kterým byly zachyceny specifická kritická místa, která odkryla znatelné kódy. Některé z těchto kódů, měly vzájemnou spojitost a vytvářely společnou kategorii - téma. Kódy byly postupně vkládány do seznamu a tříděny do obecnějších témat (viz. tabulka č. 3). Následně bylo každé téma vydefinováno a konkretizováno, jakou informaci sděluje a směřováno k rozkrytí podstaty zkoumaného textu a následné vytvoření teorie (Hendl, 2016, s. 247). Otevřené kódování je nekončící proces, při kterém je možné objevovat stále nové a nové významové jednotky, což dává prostor k vytvoření nových konceptů (Hricová, Ondrášek, Urban, 2023) a tím utvářet další možné teorie.

Data byla sbírána na začátku léta 2024 v měsíci červnu a červenci. Každý respondent byl nejprve telefonicky kontaktován a požádán, zda má zájem stát se účastníkem výzkumu na téma diplomové práce „Motivace sociálního pracovníka k výkonu sociálně-právní ochrany dětí“, kdy bylo krátkou cestou vysvětleno, co je cílem výzkumu a jaké bude jeho zaměření. Následně byl s respondentem domluven konkrétní termín, místo a čas osobního setkání k rozhovoru, tak aby vše vyhovovalo oběma stranám. Před setkáním byl respondentům zaslán email, ve kterém bylo v písemné formě shrnuto, co je cílem výzkumu a jaké budou okruhy výzkumných otázek. Rozhovory se odehrávaly individuálně s každým respondentem v jeho pracovním prostředí. Vždy byla zajištěna samostatná místnost, kde byla vytvořena klidná atmosféra a bezpečné prostředí, které bylo vyhovující k uskutečnění rozhovoru. Ještě před začátkem rozhovoru bylo s respondentem probrány podmínky rozhovoru a byl požádán o souhlas s pořízením zvukového záznamu. Respondentovi byl předán **informovaný souhlas** v písemné formě, ve kterém bylo zmíněno, že rozhovory budou anonymní a nikde nebude uvedeno jméno respondenta, místo pracoviště a byl kladen důraz na zachování GDPR každého respondenta. Závěrem bylo domluveno, že po zdárné obhajobě diplomové práce bude každému respondentovi sděleno, jaké jsou závěry výzkumu, kdy v případě jeho zájmu mu bude nabídnut také přístup k vyhotovené diplomové práci (viz. vzor informovaného souhlasu v Příloze č. 1).

Nahrávání samotného rozhovoru se pohybovalo v rozmezí 15 – 25 minut. Průběh rozhovoru probíhal ve velmi klidné a přátelské atmosféře, ve které prostřednictvím soustředěného naslouchání a občasné neverbální či verbální komunikace vzniknul prostor k otevřenému dialogu. Jak zmiňuje ve své knize Kopřiva (2013, s. 112), tak naslouchání je obrovský um a aktivní bytí v dané přítomnosti, kdy chceme-li dostat odpovědi na naše otázky, je nutné skutečně naslouchat a nevnášet do rozhovoru naše vlastní pohledy či názory. Při rozhovoru byly použity otevřené a polootevřené otázky (viz. příloha č. 3), čímž bylo dosaženo získání bohatého náhledu respondentů a ochoty pro sdílení a sběr informací. Zvukový záznam byl pořízen na mobilní telefon Apple IPhone SE 2020, odkud byla nahrávka rozhovorů převedena do osobního počítače. Další fází bylo přepsání zvukové stopy do psané formy (viz. neveřejná příloha č. 8), která je zapracována ve výzkumné části této diplomové práce.

4.3 Validita a reliabilita výzkumu

Validita výzkumného šetření byla v této diplomové práci zajištěna na základě bohatých profesních zkušeností, které výzkumník získal dlouholetou praxí na OSPOD, kde osobně pracuje na pozici sociálního pracovníka vykonávající SPOD. Dalším faktorem podporujícím vysokou míru validity je použití dostatečně vypovídajících rozhovorů a jejich analýza. Rozhovory byly jasné a čitelné, kdy respondenti si byli svými odpověďmi naprosto jistí, a nedošlo během rozhovoru k žádným nejasnostem, které by vedly, ke změnám či opravám odpovědí. Reliabilita byla zajištěna nahrávkami rozhovorů a jejich následným doslovným přepisem.

4.4 Výzkumný vzorek a jeho charakteristika

Výzkumným vzorkem v tomto empirickém šetření byla skupinu sociálních pracovníků vykonávající sociálně-právní ochranu dětí na odděleních SPOD (viz. tabulka č. 2). Výběrem této cílové skupiny bylo umožněno získat náhled těchto odborníků a specialistů, kteří skrze své osobní zkušenosti a vnitřního nastavení k této činnost mohli sdělit bohaté informace a vlastní náhled na zkoumanou problematiku. Většina respondentů jsou v této praxi skutečnými odborníky a experty s bohatými zkušenostmi, kteří se každodenně věnují výkonu sociálně-právní ochraně dětí a mají

k této profesi opravdu, co říct a předat. Osloveny byly sociální pracovnice SPOD, z různých oddělení SPOD a to napříč dvěma kraji společně sousedícími. Sociální pracovnice SPOD, které se účastnily výzkumu, byly ženy, které se věnují rozdílným agendám, jen u jednoho respondenta z důvodu menšího spíše komornějšího úseku SPOD, se sociální pracovnice věnuje více oblastem. Hovořeno bylo se sedmi respondenty ze čtyř různých spádových oblastí, správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Cílem bylo získat, co nejvíce rozdílné náhledy konkrétních sociálních pracovníků SPOD, které byly ovlivněny demografickými hledisky, jako je např. velikost města, pracovní vytížeností či celkovým počtem sociálních pracovníku SPOD na konkrétním oddělení SPOD, kde byl rozhovor uskutečněn.

Tabulka č. 2
Identifikační faktory respondentů

Respondent	Dosažené vzdělání	Délka praxe	Agenda	Místo
R1	DiS.	24 roků	Opatrovník, CAN, domácí násilí	OSPOD
R2	PhDr.	5 let	Opatrovník, péče o dítě	OSPOD
R3	Bc.	29 roků	Kurátor pro děti a mládež	OSPOD
R4	Mgr.	7 roků	Opatrovník, péče o děti	OSPOD
R5	Mgr.	17 roků	Kurátor pro děti a mládež	OSPOD
R6	Mgr.	4 roky	Opatrovník, péče o děti	OSPOD
R7	Bc.	19 roků	Opatrovník, NRP	OSPOD

4.5 Etické aspekty výzkumu

Tento výzkum neobsahuje žádné citlivé osobní údaje o účastnících. Respondenti byli o účelu výzkumu a samotným sběrem dat, podrobně informováni před samotným výzkumem, kdy jim byl předán formulář Informovaného souhlasu (viz. příloha č. 1), který byl následně z jejich strany podepsán. Respondenti nebyli v tomto výzkumu vystavení žádným rizikům, při kterých by mohlo dojít k jejich fyzické či psychické újmě. Účastníci výzkumu se neocitli ani v žádné nepříjemné situaci, která by v nich mohla probudit negativní emoce a nežádoucí pocity a nebyli během rozhovoru dotazováni na žádné citlivé údaje. Účastníci jsou zletilé svéprávné osoby. Před započetím výzkumu byl vyplněn formulář „Přehled etických aspektů školní práce zahrnující výzkum na lidech a jejich ošetření“, který byl řádně vyplněn, zkonzultován s vedoucím diplomové práce a po schválení podepsán. Teprve po dodržení výše uvedených kroků, ohledně etických aspektů, bylo možné výzkum zahájit (viz. příloha č. 2).

5 Analýza dat, interpretace výsledků výzkumu, souhrnné vyhodnocení výsledku tématické analýzy

Tabulka č. 3
Témata a kódy

Hlavní výzkumná otázka (HVO) – Co sociálního pracovníka SPOD motivuje, aby zůstal ve své profesi i přes její náročnost?	
Témata	**Kódy**
1 – Smysl práce SPOD	• pomáhající profese • tu těžkou cestu jim usnadnit • pomoct • pomoct lidem • dětem pomoct
2 – Zajímavost a atraktivnost profese SPOD	• rozmanitost • pestrost • chození do rodin • různorodost • dostat se na místa, kam se normální smrtelník nedostane • adrenalin • spolupráce s těma neziskovejma organizacema, s policií, se soudy • není to jednotvárný
3 – Náročnost a úskalí profese SPOD	• papíry • administrativa • novelizace • nevelizace za novelizací • volba - papíry nebo být sociální pracovník • peníze • člověk se nikdy nemůže připravit na všechny ty situace • nízký plat • nízké ohodnocení • náročná práce • byrokracie (MPSV neslyší připomínky) • klienti jsou mnohem zlejší, náročnější • lidí s poruchami osobnosti • psychiatrický klienti • ohrožení pracovníka • vyhrožování • zásah do soukromí • stížnosti na pracovníka • trestní oznámení na pracovníka

	• nejsou psychologové, terapeuti • nepokrytí služeb • změny • nedoceněnost • veřejnost vnímá zbytečnost soc. pracovníka • rozhádaní rodiče
4 – Vyrovnávání se s těžkostmi profese SPOD	• nepřipouštím • štěstí na kolegyně • zanadávám si • zasmějeme se • mám dobrou rodinu • ventil ta rodina, ty děti, mám psa • relaxace • sport • moje vlastní rodina • nechat tu práci za dveřma • baví mě ta práce • kolegové, kolegyně • jdu za kolegama • postěžuji si, vyměníme si názory • naučit se to oddělovat • já v tom nežiju • umět oddělit tu práci a soukromý život • supervize • kolektiv • setkáníčka • vedoucí je fajn • dobrý kolektiv
5 – Většinová společnost z pohledu sociálních pracovníků SPOD	• neříkám, kde pracuji • reakce negativní • media, seriály dělají blbou reklamu • vnímají nás velice špatně • práce je vnímaná jako zbytečná, jak tzv. vyhození státních peněz • jsou to jenom takoví úředníci a podobně • naší práci nikdo nemá rád, odsuzujou ji • takzvaná zubatá • proč, k takovýhle práci potřebuješ vysokou školu, to může dělat kde kdo • mezi ty cikány za tebou nepůjdu • zubatý čarodejnice, který příjdou a strikně to dítě vezmou z domu • mě obdivují, že to vůbec dělám • sociální pracovnice vyobrazeny pozitivně

	nejsou • špatně, špatně • smrtky s kosou • zubatý • hodně to dělají media • šahaj na prach a kontrolujou lednice • tamta, co odebírá ty děti • špatná pověst
6 – Motivace k setrvání v profesi SPOD	• mě to prostě pořád jako baví • můžu jako nějakým způsobem pomoct • mě ta práce hrozně baví • radost z toho, co se v těch rodinách stalo • návrat rodiny do fungující společnosti • pomct těm dětem, který to potřebujou • že se něco zadařilo • pomoct těm rodinám, těm dětem • že se tam něco podaří • maličkosti • nemusím dojíždět • se tady nenudím • činorodý a pestrý • dobrý kolektiv • kolektiv nejvíc • děti, které tady řeším od malička, chtěla bych vědět, jak to dopadne • už to chci s nimi nějak doklepat

V této kapitole se budeme zabývat analýzou dat a souhrnně vyhodnocovat výsledky tématické analýzy. Výše uvedená tabulka zachytává pět témat a k nim přiřazené kódy (viz. tabulka č. 3). Každé jednotlivé téma bude následně analyzováno a teoreticky definováno. Na závěr této kapitoly přestoupíme k souhrnnému vyhodnocení výsledků a budeme interpretovat výsledky výzkumu do odpovědi na hlavní výzkumnou otázku.

5.1 Interpretace výzkumu a analýza rozhovorů

Hlavní výzkumná otázka (HVO) **Co sociálního pracovníka SPOD motivuje, aby zůstal ve své profesi i přes její náročnost?,** byla přetransformována do čtyř dílčích výzkumný otázek, které byly následně podkladem pro vytvoření tazatelských otázek (viz. tabulka č. 1). V této podkapitole se podrobně zabýváme každou konkrétní dílčí otázkou a rozborem získaných témat, které budou následně podrobněji interpretovány. Témata budou postupně analyzována a porovnávána z pohledu respondentů, kdy budou následná zjištění a informace postupně vyhodnoceny a zpracovány.

DVO1 - Co shledává sociální pracovník SPOD na své profesi atraktivní, zajímavé?

První dílčí výzkumná otázka (DVO1) zkoumá, v čem vnímají sociální pracovníci při výkonu SPOD smysl své práce. Druhá část dotazu byla zaměřována na zachycení kladných aspektů této profese, např. co respondenti shledávají na své profesi spojené s výkonem SPOD zajímavé a atraktivní. V teoretické části je zachyceno, co může byt motivem smyslupnosti k nějaké činnosti.

Téma - Smysl práce SPOD

Všeobecně práce sociálního pracovníka je vnímána jako pomáhající profese. Sociální práce má z pohledu sociálních pracovníků především klientům pomáhat, avšak z pohledu politiků by měla být cílena na kontrolu a nápravu či předcházení sociálních problémů (Matoušek, 2012, s. 184). V teoretické části je zmíněna studie Yvese Couturiera a kolegů (Couturier et al., 2022), která poukazuje na pokles studentů sociální práce, kteří vnímají poskytování sociální práce především ve smyslu pomáhat. Níže se dozvíme, že stále existují motivovaní sociální pracovnicí, kteří popisují, v čem smysl práce SPOD vnímají, právě oni. Smysl práce SPOD je převážně v tomto výzkumu z pohledu respondentů skutečně vnímán, jako profese pomáhající, kdy R1, R7 to přímo ve svém rozhovoru takto konkretizují, *„můžu někomu pomoct či někomu můžeme pomoct“*, smysl práce je jejich pohledem zaměřen na druhé a postoj k životní situaci potřebných je nebýt lhostejný.

R1: *“(…) že to je, prostě je to **pomáhající profese**, je to, je to věc, kdy **můžu někomu pomoct**. A když už i třeba jsou rodiče náročný, hádají se, tak zároveň aspoň můžu nějakým způsobem tomu dítěti, nemůžu jim úplně pomoct, protože rodiče nevyměníme, ale můžu je nějakým způsobem, jim*

***tu cestu těžkou jejich usnadnit**. Prostě v tom vidím ten smysl, že se dá, že vždycky se dá někomu **pomoct**, nebo trošku jako to ulehčit, tu jeho životní… krizi.“*

R7: *“(…) Tak přece jenom asi je to **pomáhající** a je to částečně ta **pomáhající profese**, takže aspoň mám pocit, že někdy někomu **můžeme pomoct**… “*

Další respondenti R2, R3 a R5 pohlížejí na smysl svého konání, v altruistickém směru, kdy chtějí pomoci hledat řešení a odlehčit rodině a dítěti od řešené problematiky. R1 také zmiňuje, že rodiče nelze změnit, avšak hledání způsobu, jak jim tu těžkou cestu usnadnit je ukázat možné řešení, jak někomu pomoci. R2 a R3 sděluje, že je cílem ukázat těm rodinám cestu, jak to mohou řešit, vlastně jakési hledání kroků ke zkompetentnění rodičů, kteří si nevědí rady, či díky své nezodpovědnosti se do dané problematiky dostali.

R2: *“(…) Celkově vlastně smysl asi právě vnímám v tom, v té časnosti odhalení tý špatný situace toho dítěte v té rodině. Potom vlastně i tu možnost ukázat vlastně těm, těm rodinám **možnosti řešení**, na koho se můžou odkázat, kde můžou sehnat příslušnou **pomoc a vlastně podporu** (…)“*

R3: *“(…) smysl svý práce vidím v tom, že je to prostě, je to **funkce pomáhající**. To znamená, že **pomáhat lidem**, který jsou v nouzi, který jsou v problému, pomáhat dětem, který si nevědí rady, který se v tý situaci díky dospělým, nezodpovědným rodičům ocitli… “*

R5: *“(…) To je hrozně těžký právě v tý kurátořině říct jakoby, nebo mluvit o tom smyslu, protože jako těch výsledků pozitivních je hrozně málo. Ale vždycky, jakoby smysl, hledat vlastně ty možnosti, jak těm **dětem pomoct** (…)“*

Poslední respondent vedle pomáhání zmiňuje důležitost udržování rodinných vazeb, kdy popisuje R6 *“(…) Smysl je jako **pomáhat** a **utužovat ty rodinný vazby…**“*, což je dalším procesem jedné z důležitých činností sociálních pracovníků, kteří jsou koordinátory celé rodinné situace a mají zájem rodině pomoci se opět nadechnout a udržet rodinnou buňku pohromadě.

Téma - Zajímavost a atraktivnost profese SPOD

Rozhovorem bylo zjištěno, že mnozí sociální pracovníci vnímají v této profesi obrovskou akci a součinnost s mnoha dalšími organizacemi, kdy se mohou skrze svou činnost dotknout míst, jak zmiňuje R3 *„…dostanete se na místa, kam se normálně běžnej smrtelník nedostane…“*, je to specifikováno slovy rozmanitost, různorodost a pestrost tohoto zaměstnání.

R1: *“(…) Asi ta rozmanitost. Ta* ***rozmanitost*** *toho, jak je to prostě každej, jak je to jiný. A samozřejmě za ty roky můžu říct, jak se hodně společnost vyvíjí, mění, úplně jinak, dneska už úplně jsou jiný typy klientů, jinak náročný. Řekla bych, že to je teda asi náročnější a náročnější, to taky, ale jako mění se to…“*

R2: *“(…) Tak zajímavá je určitě* ***pestrost*** *tohodle zaměstnání, protože máme možnost jednak navštěvovat rodiny. Máme možnost spolupracovat vlastně se službami, vést s nimi různá jednání za účelem hledání nejvhodnějšího řešení, vlastně té špatné situace v té rodině…“„(…) A tím, že vlastně jednak chodíme k těm soudům, jednak* ***chodíme do rodin a do rodin…“***

R6: *“(…) Mě se určitě líbí* ***ta různorodost****, že jednak děláme i opatrovnictví, děláme i šetření v rodinách, ať, nebo i výslechy na policii, že vlastně se účastníme jich, takže podle mě ta různorodost…“*

Respondentky 3 a 5 popisují, jak se při své činnosti sociální pracovníci SPOD dotknou spolupráce s policií, kdy vstoupí do prostor vazební věznice, nápravných zařízení, chodí k výslechům nezletilých na Policii ČR. Dále mají povědomí o právním hledisku spojeným se soudními jednání u soudu či při součinnosti s policií při páchání trestné činnosti mladistvých.

R3: *“(…) Tak zajímavost kurátora je v tom, že kurátor se* ***dostane na místa, kam se normálně běžnej smrtelník nedostane.*** *A to mě to mě teda fakt moc baví, to znamená vazební věznice, věznice pro dospělý, pro mladistvý. Léčebny, alkoholici, prostě návykové látky, feťáci. Výslechy, to znamená policie ve všech možnejch směrech i součinnost s tou policií. Dostaneme se k soudu, máme možnost mít přehled o tom prostě, jak to funguje u soudu. A to jsou věci, který jsou pro mě* ***adrenalinový****…“ …“Jo, ale byla jsem hrdá na to, že se můžu, můžu dostat na tyhlety místa a*

vždycky mě bavily za, prostě zásahy s policií. Vždycky jsem strašně ráda, jezdila s nima do akce. Všecko bylo dříve takový akčnější takový, řekla bych lepší… "

R5: *"(…) Asi ty názory těch dětí, proč to tak maj… " … "Tak určitě je pestrá jakoby tím, že není to, není to úplně, že spolupracujete jenom s tou rodinou, ale samozřejmě je to* ***spolupráce s těma neziskovejma organizacema, s policií, se soudy****… "*

Adrenalin a aktivita této profesi skutečně nechybí, na což naráží sdělení R4, který také uvádí, že nikdy sociální pracovník SPOD neví, co ho čeká, když přijde do zaměstnání, mnohdy si něco naplánuje a během krátké doby, je vše jinak a musí řešit akutní situace, které se náhle objeví. R7 vnímá, že se stále něčemu novému učí, což vidí jako výzvu pro nové zkušenosti a dodává, že práce sociálního pracovníka SPOD není jednotvárná a fádní.

R4: *"(…) No zajímavý je, že jsme furt v takovým jako střehu, napětí, že nevíme, co bude za hodinu, za dvě, někdy člověk přijde do práce a najednou mu řekneš, že jdeš na výslech, nebo je tady dítě v nemocnici, musí se to jet prošetřit, že to* ***je takový jako pestrý…"***

R7: *"(…) Možná že to je takhle, není to, není to stejný, je to, a pořád se objevuje něco novýho, že má člověk se pořád něco učí, přijde vždycky na něco, co neumí i po těch letech. Navíc ještě ty novely, nový věci.* ***Není to jednotvárný****… "*

DVO2 - V čem sociální pracovník SPOD spatřuje nedostatky a úskalí své profese?

Dle standardů sociální pracovník SPOD (opatrovník péče o děti) zajišťuje výkon SPOD až v 80 případech v daném okamžiku. Je velmi časově náročné, při takovém počtu rodin a vytíženosti sociálního pracovníka se věnovat jednotlivým rodinám hlouběji. Záleží, o jak náročný případ se jedná, neboť v některých případech je nutné s rodinou a dítětem spolupracovat velmi intenzivně a naopak v jiném případě není intervence v rodině až tak častá. Práce sociálního pracovníka při výkonu SPOD, obsahuje mnoho úkonů jako je - vedení spisové dokumentace, zastupování dětí u soudu (kolizní opatrovnictví) sociální šetření v rodinách, návštěvy dětí ve školách, dětských domovech, rozhovor s rodiči, poradenství. Rodičům je nabízeno poradenství ve věci kolizního

opatrovnictví anebo ve věci veřejnoprávní ochrany dětí. Je velmi rozdílné, zda klient přichází dobrovolně anebo nedobrovolně, má to následně vliv na jeho motivaci, jak bude probíhat další společná spolupráce. Osobnost sociálního pracovníka SPOD a jeho motivace k práci, hraje také velkou roli (Standardy kvality SPOD Magistrátu města Hradec Králové, 2022). Výše uvedeným shrnutím bylo připomenuto, co činnost této profese obsahuje a ozřejmuje obrovskou náročnost výkonu SPOD. Společnost si toto neuvědomuje, neboť o této profesi je minimální kladná edukace a převládá mediální informovanost o špatné praxi sociálních pracovníků SPOD. Je velmi zajímavé, jak respodenti náročnost a uskalí profese SPOD jednotně popisují, jak se podstata pomáhající profese zasypývá množstvím nových administrativních úkonů. Respondenti dále zmiňují, že sociální pacovníci se tak dostávají do dilemat, zda být pomáhajícím sociálním pracovníkem v terénu, či být úředníkem, který má v pořádku spisovou dokumentaci.

Téma - Náročnost a úskalí profese SPOD

Respondentka R1 upozorňuje na velká úskalí s novelizací zákona o SPOD, která práci komplikuje a stěžuje. Následně se pracovník dostává do opozice, že musí volit, zda se má věnovat více administrativě nebo přímé práci s rodinou a dítětem. Dilema, která se dotýká každého sociálního pracovníka při výkonu SPOD. Připomínkuje to také R3, kde je zmíněno, že sociálně-právní ochrana dětí není o papírech, ale o terénu a práci s rodinou. R6 také zmiňuje, že stale je podstatou této práce je především pomáhat, neboť pro peníze to nedělá.

R1: *"(…) No tak, to asi narážím, úskalí jsou, jsou, jsou ty **papíry**, to, každá novinka, každá i ta **novela, novelizace čehokoli**, tak nám to spíš jakoby komplikuje tu práci, že jako tam spíš vidím to, že přestávám mít čas na tu samotnou sociální práci, abych měla v pořádku spisy. Takže vlastně i někdy **volím mezi tím, že buď budu mít v pořádku spisy a nebo budu prostě ten dobrý sociální pracovník,** jaký jsem vždycky chtěla být… "*

R3: *"(…) Jako myslím v tom směru, že **papíry, papíry, papíry**, kde ta práce prostě si myslím, je o terénu o co nejvíc, největším styku s lidmi, což prostě se strašně omezilo a hlavně pořád se píše, vyplňuje, počítaj se nesmysly, který nejsou o sociální práci… "*

R6: *"(...)* ***Administrativa,*** *to je teda jako velkej zabiják času a všeho. Tak to si myslím, že je tak jako nejhorší. Potom asi ta zodpovědnost, ale to si myslím, že jako k tý profesi jako patří. No pak jsou jako* ***peníze****, ale já si myslím, že člověk, když dělá tuhlectu práci, tak to nedělá jako kvůli penězům, ale kvůli dobrýmu pocitu a že chce lidem jako pomoct, no..."*

Náročnost je také vnímána z pohledu R2, že není možné se na všechny situace spojené s problematikou SPOD vlastně připravit, některé situace jsou tak specifické, že je sociální pracovníci řeší intuitivně a základě znalostí, lidského přístupu, dle dané konkrétní situace.

R2: *"(...) Tak určitě nedostatky, nebo spíš úskalí určitě vnímám v tom, že* ***se člověk nemůže nikdy připravit vlastně na všechny tyhle situace****, které mohou v těch rodinách nastat. Není možné mít na všechno připravené různé metodiky, nějaké postupy a člověk tak musí sám vlastně přirozeně nějakým způsobem na základě svých zkušeností a odborných znalostí, ale i lidskýho přístupu, hodně reagovat tak, aby to dítě, které my řešíme, které se nám do té situace dostane tak, aby tou situací bylo co nejmíň poznamenáno... "*

Obrovskou problematikou je v poslední době také velká agresivita ze strany klientů rodičů, kteří jsou mnohdy nespolupracující, nároční a agresivní. Sociální pracovníci nemají možnost se proti těmto situacím s nijak chránit, ve svých kancelářích jsou první na ráně. Rodiče a jejich partneři se domáhají svých práv často neadekvátním způsobem. V případě nevyhovění ze strany sociálního pracovníka si podávají stížnosti, vyhrožují a někdy i zasahují do soukromí pracovníka. Není možné to zastavit, jak popisuje R1 a R2 je to nepříjemné, a klienti nenaslouchají, že problém nevznikl z důvodu nečinnosti či činnosti sociálního pracovníka.

R1: *"(...) a potom náročnější je, že jak i ta společnost se mění a vyvíjí, tak bych řekla, že ty* ***klienti jsou mnohem zlejší, náročnější****. I hodně bych řekla, že se, že se objevuje, nebo mají, je asi víc* ***lidí s poruchami osobnosti, psychiatrických klientů****, závislostí, prostě jak jako je, asi ta společnost jde tím směrem, kterým jde, tak o to potom to jsou ty náročné, jsou náročnější jednání s těmi klienty... "*

R2: *"(…) Nejvíc náročný asi vnímám to, aby to člověk vůbec po tý psychický stránce ustál, aby ho to svým způsobem jako nesebralo, nesemlelo a* ***nedostal z toho syndrom vyhoření*** *a tou prací prostě vyloženě neskončil. A i za sebe, pro mě to je i náročný že, že vnímám občas i to, že můžu bejt* ***ohrožená těma lidma****, kdy člověk jim prostě* ***zasahuje do soukromí****, zjišťuje jejich rodinnou situaci, což jim zpravidla není příjemný. Oni nevnímají to, že my jsme nějaká pomoc nebo podpora, ale vnímají spíš, že jsme nějakým strašákem, který jim chce ublížit a vlastně v těch tíživejch situacích oni můžou zareagovat vlastně neadekvátním způsobem a může dojít jako k* ***ohrožení vlastně toho pracovníka****, tak to vnímám jako náročný, jako pro toho člověka, aby tohleto všechno ustál… "*

Respondentka 3 je v své profesi již delší dobu a dokáže již rakapitulovat, jak se profese sociálních pracovíů SPOD postupně vyvíjí. Upozorně na fakt, že ze strany sociálních pracovníků jsou sdělovány připomínky, avšak MPSV na ně neslyší. V teoretické častí je popsáno, jaké podmínky musí sociální pracovník splňovat, aby mohl tuto činnost vykonávat, je nutné podotknout, že pomyslná laťka podmínek se stale zvyšuje a vedle toho není ničím kompenzována. Sociální pracovnice jsou unavené a stále tlačené do kouta a nikde nemají zastání. R3, R4 a R5 ve svém rozhovoru připomínkují nedostatky se kterými se potýkají, jako jsou novelizace za novelizací, nízké ohodnocení, nízký plat a k tomu vysoká naročnost této práce. Tyto strasti jsou jedním z dalších důvodů, které nové pracovníky odrazují a vedou k vysoké flktuaci v této profesi.

R3: *"(…) Nedostatky jsou podle mě v tom, že* ***ministerstvo neslyší naše připomínky****. Ministerstvo má pracovníky, který jsou neodborný, který nemají praxi, zkušenosti. Jsou to tam holky po škole, který nevědí, jak to v terénu funguje, vydávají nesmyslný nařízení, který prostě my musíme studovat a pak se jima řídit. A je to hrozně špatný. Nedokážou prostě vyvolat nějakou schůzku s krajem, abychom si mohli sednout, abychom si to mohli říct z očí do očí. V tom vidím hroznej nedostatek. Prostě lidi, který jsou nekompetentní k tomu vést, vést tyhlety OSPOdy. A málo, málo setkání s nima,* ***takovej nezájem a strašná byrokracie…"***

Téma novelizace zákona je ze strany respondent 3, vnímána negativně, neboť zasahuje do již tak náročné profese. Zákon prošel poslední novelizací v roce 2022 a nyní se očekávájí další změny v zákoně od ledna 2025. V této práci není cílem rezebírat novelizované změny zákona, neboť je to

velmi obsáhlé téma, které by mělo dostat určitě prostor v jiném výzkumu. R3 je pamětníkem mnoha změn zákona již od roku 1999, kdy velmi spontánně sděluje, že činnost sociální pracovníků je stále stejná, nic nového se nevymyslelo, jen vše co je zaběhnuté a funguje je opakovaně měněno a komplikováno.

R3: *"(…) Mně se to nelíbí, to je* ***novelizace za novelizací*** *a sociální práce zůstává vlastně pořád stejná a myslím si, že nám skutečně komplikují život, komplikují život a kde jsou ty naše připomínky, který my dáváme, který připomínkujeme… "*

Respodenti 4 a 7 sdělují, že triskní je nedoceněnost sociálních pracovníků SPOD a sociálky jako takové. V případě R7 je ohodnocení trochu kompenzováno ze strany starosty, avšak to tu nedoceněnost neodstraní. Pozice sociálního pracovníka

R4: *"(…)* ***Určitě nízkej plat, nízké ohodnocení****, jako třeba odměny jsou strašně nízký a málo do roka. Osobní ohodnocení úplně nízký a o tabulkách, to ani nemluvím, protože ty máme jako úředníci, a ne jako sociální pracovníci, to je taky jako takový… Jak to mám říct abych… protože já nemám ráda úplně ty cizí slova, ale je to takový frustrující…*"

R5: *"(…)* ***Náročná práce*** *je v tom, že… Snažím se pracovat s rodinou, třeba jde o záškoláctví, například to uvedu do záškoláctví a teďkon jako samozřejmě komunikuju se školou. Škole se zdá, že nedělám nic, že vlastně výsledek žádnej a ta škola na mě tlačí, jo. Nebo je i problémový dítě, který tam napadá, samozřejmě na škole, ty ostatní děti. A zase, jo, protože ty ředitelé škol napadaj, nebo třídní učitele napadaj rodiče těch poškozených, tak oni si pak vylejvaj vlastně jakoby ten vztek na nás… "*

R7: "*(…) Taková* ***nedoceněnost****, takový jako nás tady jako vůbec jako i na úřadě tady pohrdaj tím, tou sociálkou, tak jako, že tady jako nemusíme být. Teď je to trochu lepší, máme, že pan starosta, jako ten nás teďkon jako podporuje, ale i tak prostě, on si nikdo neuvědomí jak je to tady těžký, jak tady s těma lidma, to jednání, prostě je takový nedoceněný. A i ta* ***veřejnost nás vnímá, že jsme jakoby zbytečný****. Tak jako mediální obraz, že jo, OSPODu, to prostě (…) Asi asi… Co je tady nejhorší. Takový já, nejhorší... nejhorší jsou vlastně ty* ***rozhádaný rodiče*** *šílený, ty, ty* ***včetně***

***stížností**, kde možně ústavní, asi. Takový to obviňování, že stojíte na jedný straně, na druhý straně, nadržování… "*

Respondentka 5 ve svém rozhovoru podotýká, jak je náročné s rodiči najít společnou řeč, neboť mnohdy je totonepochopení vnímano ze strany rodičů negativně a jejich konání pank nemá hranice. Vyhrožujou, podavájí stížnosti, trestní oznámení na konkrétního sociálního pracovníka. Tito rodiče nevnímají nedostatky na své straně, nevidí problematiku kolem dítěte do hloubky, ale hledají viníka venku a v tu chvíli je sociální pracovník SPOD první na ráně. Je velmi náročné tyto situace ze strany sociálního pracovníka ustát, nebrat si to osobně a udržet si chladnou hlavu.

R5: *"(…) Takže to je čelit vlastně otázkám tý školy, co pro to děláme a co ještě jakoby pro to budeme dělat, je někdy vysilující. I udržet vlastně jakoby klid, jo a někdy je náročná i komunikace s rodiči, kdy třeba dítě je v ústavní péči, teď rodiče se rozhodnou, dalo by se říct z nějakých, spíš jakoby, z pohledu kalkulace získat to dítě zpátky a my jsme samozřejmě proti, takže najednou začínaj ty rodiče si stěžovat, posílají **stížnosti** tajemníkovi, k soudu, našim vedoucím a je to vlastně nepříjemný, no. Tak je, je to takový jakoby tlak. A nebo na nás **podávají trestní oznámení**, to, taky, nebo tím **vyhrožujou**, takže tomuhletomu čelit a zachovat si nějakou jakoby chladnou hlavu je hrozně těžký, ale zase na druhou stranu, co je v tý náročnosti dobrý, že tady máme oporu v tom vedoucím odboru, který nás se snaží podržet. Samozřejmě že zkoumá i sám, jestli jsme udělali všechny opatření správně a jestli ten náš názor je adekvátní a většinou je, jo, takže nás podrží vlastně jakoby ten uřad. Takže to je jako, to je jakoby vlastně, asi tohlecto je nejnáročnější… "*

Respondentka 5 také upozorňuje na nedostatečné pokrytí služeb, které by byly návazné na problematiku spojenou s problémovými dětmi, kdy upozorňuje na nedostetek především secialistů jako jsou psychologové a psychiatři pro dětskou populace, či případně zajištění programu, které by mohl v této oblasti pomoci.

R5: *"(…) A pak co je náročný, jakoby najít i jak, jak jsem už říkala předtím, že těch nabídek, jak pomoct tý rodině je hrozně málo, že to je omezenej jakoby okruh, že jsou **psychologové terapeuti**, ale třeba **chyběj tady nějaký programy**, který by byly opravdu nařízený soudem (…) Takže bych řekla, že náročný je to, že nejsou tady jakoby úplně všechny ty služby, který by tady měly být, že já*

tý rodině ani nemám kolikrát co nabídnout, protože třeba jakoby kapacita není, jo. Jsou problémy třeba s termínama psychiatrů, psychiatrů to asi znáte, žejo. Takže jako takhle, no, to je jakoby hodně náročný... To je vlastně ***nepokrytí těch služeb u těch problémových dětí****. Těžko se pak hledá i motivace pro ty děti, aby na sobě pracovali, jo, to je další jakoby věc, že když se s nima snažíme mluvit hezky přátelsky, tak oni nás vnímají jako, že my jsme ta restrikce a nebudou se s náma bavit. Takže to je takový, jakoby úskalí a tím, co ještě jakoby úskalím..."*

Zajímavý postřeh má R6, která je v profesi po dobu pěti let a vnímá, jak za tu krátkou dobu došlo k mnoha změnám, které z její pohledu nepřinesly nic kladného, co by činnost sociálních pracovníků SPOD usnadnilo.

R6: *"(...)Já si myslím, že ty změny, jako říkám, jsem tady jako nějakých 5 let, ale za tu jako krátkou dobu jdou ty* ***změny*** *podle mě spíš jako k horšímu, že se vymejšlej jako hlouposti, který jako tu práci neměněj, že jo. Teď má bejt nová novela, kde jako už jsme slyšeli jako asi, nebo už jsme si to i na poradách povídali, nějaký jako změny, který maj jako znova nastat. Takže to, co se nastavilo, se zase má rušit. Vím, že každej kraj to má asi trošku jinak, že, že my možná v tom pardubickým kraji, jako to pojmenování, že jo, těch spisů, takovejch těch vedlejších, máme jako trošku jiný. I ta spisová dokumentace jako vypadá jinak, takže to asi myslím si, že máme jako trošku odlišný. No teď nevím, co jsem to chtěla, jak sem to chtěla říct..."*

DVO3 – Jak se sociální pracovník vyrovnává s těžkostmi profese sociálního pracovníka SPOD a jak se vyrovnává s negativním pohledem většinové společnosti na SPOD?

Třetí dílčí výzkumná otázka se zabývá tématem spojeným s vyrovnáváním se s těžkostmi, které plynou s profese výkonu SPOD, zavítáme zde většinou do rodinného a soukramého prostředí respodentů. Tato otázka je propojená také s vnímáním, zda je možné profesní a osobní život od sebe oddělit. V druhé časti této dílčí tázky jsme se podívali na problmetiku spojenou s vnímáním sociálních pracovníků většinovou společností. Jak už otázka napovídá, tak většinová společnost pohlíži na tuto profesi spíše negativně a s předsudky.

Téma - Vyrovnávání se s těžkostmi profese SPOD

Třetí téma nám umožnilo přiblížit, jak se jednotliví sociální pracovníci vyrovnávají s těžkostmi, které profese sociálního pracovníka SPOD přináší. Respodenti autenticky popisovali, jak náročné situace řeší, co jim pomáhá oddolat tomu každodennímu stresu a pracovní vytíženosti. Je potřebné zmínit, jak důležitou roli zde hraje rodinné zázemí, které bylo zmíněno mnohými respodenty jako nesmírně důležitý fakt, který jim poskytuje pevnou půdu pod nohama a bohatou míru potřebné energie. Níže uvedený R1, R3 a R5 uvádějí velkou podporu v týmu kolegů, kde si mohou zanadávat, vyěnit názory a jak se řiká upustit páru…Mít kolem sebe lidi na které s e můžeme spolehnout, ja naprosto nezbytné právě v místech, kde je člověk hodně pod psychickým tlakem. Respoedent 1 a R5 své sdílení s ostatními skutečně vnímají jako ventil pro přežití. Je zde zmíněna take supervise, avšak je možná na zamyšlení, zda ta společná kolegialní setkání tak nějak tu pomyslnou supervizi nesuplují, neboť podstata je velmi podobná, dotýká se sdílení a hledání jiných náhledů na řešenou problematiku.

R1: *"(…) Já si to asi dlouho, já si to asi dlouho* ***nepřipouštím****. Já si prostě jako* ***zanadávám****, ventil mám... Řekla bych, že mám i za celou dobu hodně* ***štěstí na kolegyně****, takže i mám kolegyně, se kterými jedu úplně od začátku, ještě pořád tady je i vlastně teoreticky moje vedoucí je, je tady od začátku se mnou, co já jsem nastoupila, plus ještě mám tady kolegyni, která vlastně taky ještě neodešla do důchodu a pak postupně ty nově příchozí holky, i co jsou třeba moje vrstevnice nebo klidně i třeba mladší, tak mám štěstí na kolegyně jako, takže mně třeba když bych uvažovala o nějakým, třeba jestli odejít neodejít, tak i tohle mě chybělo.*

Dále R1 dodává jak se vypořádává s tlakem a co jim pomáhá*: "(…) A že si to dokážeme vyventilovat, jako když si řeknu, jako nějaký* ***supervize****, všechno, máme tady nějaký nástroje pomoci, ale já ji potřebuju hned tu supervizi a ne čekat, že jich máme jednou za měsíc nebo jednou za dva měsíce. Prostě my si to tak jakoby vypořádáme tady mezi sebou navzájem, no.* ***Zanadáváme si, zasmějeme se****. Možná je pravda, že někdy nás asi nemůžou slyšet, že by nás nemohli slyšet klienti, jak někdy jako člověk jako uvažuje, ale to je asi ten ventil, no.*

R3: „ (…) *Já jsem, samozřejmě jsou ty finance důležitý, ale já jsem vždycky viděla jenom prostě tak nějak ty klienty. Já jsem, peníze, já jsem nastupovala za 1420 hrubého tenkrát a to byly velký*

peníze. Dneska, to je o něčem jiným. Ale prostě ***baví mě ta práce****, baví mě, bavěj mě ty lidi, bavěj mě* ***kolegové, kolegyně*** *a to je to, co mě drží nad vodou. A co mě táhne do práce, i když mám důchodový věk, tak stejně předpokládám, že už asi brzo si na ten odpočinek půjdu a přesto sem ale ráda chodím.*

R5: *"(…) Tak ze začátku, že jo, to je vždycky těžký, když je nějakej nápor, stížnost, tak člověk se v tom necítí dobře. Nebo když je, vás napadá i ta škola, ale pak* ***jdu za kolegama****,* ***postěžuju si, vyměníme si názory****, že jo, že třeba oni mají něco podobnýho, ne-li horšího, tak to člověk ze sebe dostane a zase si řeknu, jako OK, tak půjdu dál, jako budu se muset naučit jinak zase s tím pracovat a nenechat si to jako vstoupit do toho těla, že jo… "*

Zde se R1 a R2 shodují v důležitosti stabilního rodinného zázemí, kanm se můžeme vracet. Druhým doporučením je nebrat si to domů a nechat to za dvěřma, vlastně naučit se oddělovat svůj osobní život od toho profesního, tato praktika funguje u R2, R4, R6 a R7.

R1: *"(…) Určitě, určitě a myslím si, že to, co mě pomáhá, je to, že prostě* ***mám i dobrou rodinu****, že jo. Že prostě, j Já si myslím, že kdybych byla nespokojená doma, tak buď by mě ta práce tolik pohltila, že bych vyhořela, ale zároveň prostě přijdu domů a pro mě je* ***ventil ta rodina, ty děti, psa mám****, jsem pejskař asi tři roky, takže jako, protože děti vyrostly trošku, ale v každém případě i tohle, tu podporu mám. A nebavím se doma o práci, prostě můj manžel je třeba úplně jinak zaměřenej technicky, takže jako kdybych mu něco vykládala o naší práci, tak by vůbec nepochopil, co mu chci říct, takže to vůbec nemá cenu. Takže jako, ale zároveň, zároveň si myslím, že i to pevný zázemí je důležitý, protože každej máme nějaké i těžkosti v rodině, máme jak v práci, tak v rodině, ale je to, že to v podstatě jde zvládnout, tak jako jo .*

R2: *„(…) Tak já určitě, mně pomáhá to když si vzpomenu na rodiny, kterým se nějakým způsobem pomohla, který se dostali, podařilo se jim zvednout vlastně ze dna a jít dál. Pak určitě nějakou* ***relaxací, sportem****, ale já osobně, mně velmi pomáhá k tomu, abych nějakým způsobem byla pořád jako v pohodě a tu práci vykonávala vlastně na maximum, tak mě pomáhá* ***moje vlastní rodina****, se kterou prostě trávím čas, a když vlastně odcházím ze zaměstnání, tak se snažím ty prá…,* ***tu práci nechat za dvěřma*** *a následně se věnovat vlastně té své rodině.*

R4: *„(…) No, já jsem se to tak nějak, se snažím, nebo jsem se to naučila jako* ***nebrat si to domů****. I když na druhou stranu mi trošku dělá problém si pak pamatovat ty klienty, to tam nepište… "*

R6: *„(…) Já si myslím, že, ty jo, ne, já jsem, já abych jako přežila, tak jsem se to musela jako* ***naučit oddělovat****, jo, není to jako úplně o tom, že doma si nad těma věcma jako nepřemejšlím, ale musím si jako říkat, že… Já v tý rodině nejsem, úplně jako snažím se pro to udělat to nejlepší jako co můžu, co je jakoby v našich nějakejch možnostech a říkám si, že je to život těch rodin, no, že člověk jako jim poskytne to nejlepší, snaží se je jako namotivovat, snaží se jim poskytnout jakoby různý služby, který jakoby mohli využít. Takže já si říkám,* ***já v tom jako nežiju****, takže, takže… "*

Respodent 7 ve svém rozhovoru zmínil, že důležité je být v této práci týmovým hráčem, nebýt v tom sám, dodává, že mu pomáhá když se s kolegy vzájemně podporujou a nenechavají si to pro sebe. Doplňuje ve svém rozhovoru, že mají take skvělou vedoucí, která kolektivní smýšlení podporuje a jsou si všichni více nakloněni.

R7*: „(…) Tak já myslím, že člověk* ***musí umět oddělit tu práci a soukromej život****. Navíc tady máme* ***supervize****, takže když je něco hodně náročnýho, tak my samozřejmě nám možnost to jako vyřešit. A my jak jsme ještě malej* ***kolektiv****, tak my si to řešíme mezi sebou, takže máme takový* ***ty setkáníčka*** *a řešíme si to a my se hrozně podporujeme tady. Tady když někdo má nějakej, nějakej fakt jako ošklivej, tak to všechno probereme a vzájemně se podpoříme. A i* ***vedoucí jako fajn*** *(…) Takže fakt pěknej. Máme tady* ***dobrej kolektiv*** *a myslím si, že by sem mohl klidně někdo ještě nastoupit… "*

<u>Téma - Většinová společnost z pohledu sociálních pracovníků SPOD</u>

Téma jak pohlíží většínová společnost na tuto profesi, bylo velmi výstižné a odpovědi respondentů byly převážně zodpovězeny s negativními přívlastky. Respondenti zmínili, že jsou okolím spíše kritizováni a negativně hodnocní, což vede také k tomu, že sociální pracovník SPOD o své profesí na první dobrou nehovoří. Cílem je předejít kritickému hodnocení či zklamání, jak to zmiňuje R1.

R1: *„(…)Tak, pokud se mě někdo zeptá, kde pracuju, tak rovnou* ***neříkám, kde pracuju****, neříkám. Říkám, že pracuju na magistrátě. Když se začnou ptát blíž, tak řeknu, že na sociálce. A když se mě ptají ještě blíž, tak už jim to jako řeknu. Ale úplně na první dobrou to neříkám, protože se setkávám*

*s tím, že spíš ty **reakce** nejsou jako úplně pozitivní, a když jsou, když nejsou **negativní**, tak je to: jé hele, prosimtě a nemohla bych se tě zeptat… a už se mě lidi ptají na svoje soukromý věci: já tohle řeším, a já tohle a tohle a támhle, výživný a on mi nechce... Takže jako úplně, ráda pomůžu, i ve svým okolí spoustě lidem jsem pomohla radou nějakou třeba, nebo aspoň nějakou i právní radou nebo něčím.*

Z pohledu R1 a R2 je připmínkováno, že velký vliv mají media na to, jak jsou sociální pracovníci SPOD vnímány většinovou společností. Mnohdy předkládají společnosti nepravdivé a neposložené informace o sociálních pracovnících SPOD o jejich činnosti. Media mají obrovský vliv na povedomí společnosti a jedna negativní zpráva dokáže zničit mnohé přiklady dobré praxe.

R1: *„…Ale na první dobrou jako úplně cizím lidem to neříkám. Ale zároveň jsem pyšná na to, že dělám tuhle práci. Zároveň si myslím, že to má smysl a já ji pořád vnímám ještě jako nějakou pozici lukrativní, nebo já nevím, prostě, mám pocit, že to tak jako je a ale jako to povědomí tý naší práce taky hodně **dělaj média, seriály**… Se podívejte, kdo vždycky dělá sociální pracovnici, jak to člověk, jak ta ženská vypadá, jak se chová, jak mluví, jakej má tón hlasu, takže prostě i tý **média se nám**, **nám dělaj tu blbou reklamu** bych řekla, no…“*

R2: *„(…)Tak určitě za sebe to vnímám tak, že **je vnímaná velice špatně**. Asi to bylo jedno z věcí, co mě velmi trápilo při nástupu do tohodle zaměstnání, kdy vlastně z pohledu té společnosti je **ta práce vnímána jako zbytečná, jako takzvané vyhozené peníze státní**, nikoho to nikam neposouvá a vlastně **jsou to jenom takové úředníci a podobně**. Ale myslím si, že tenhleten názor mají převážně lidi, kteří se dostanou takzvaně do křížku, s tím OSPODem a to buď v režimu toho, že jsou vyhodnoceny vlastně jako negativně ze strany toho OSPODu, protože jsou nespolupracující a nechtějí měnit ten svůj život. Nechtějí měnit hlavě život těch dětí.*

R2 zmiňuje ve svém rozhovoru, že prezentovat dobrou práci SPOD jde pouze skrze dobré činy, jako je například dobře uskutečněn rozhovor s dítětem, kdy dítě sdělilo své přání a bylo jeho přání vyslyšeno, nebo že nějaká kauza má dobrý konec. R3 však dodává, že tuto práci nikdo nemá rád a opět upozorňuje na velký vliv ze strany medií a filmů.

R2: *"(…) Tak nemyslím si, že by to takhle vnímali všichni. Myslím si že osoby, který se právě do, do kontaktu OSPODem vyloženě jako takovým nedostanou, tak takový pohled nemají. A pohled mají ty, který, pohled dobrý mají ty, kteří, u kterých to dopadlo takzvaně jako dobře. Ty si myslím, že budou prezentovat tu práci OSPODu jako fajn, že byl dobře provedenej rozhovor s dětma, protože to* ***dopadlo třeba tak, jak si to to dítě přálo a podobně****, ale vždycky se najde někdo, kdo tu práci toho ospoďáka bude hanit. To, asi s tím se tak jako musíme asi všichni smířit, protože přece jenom jsme státní instituce, která něco může nařizovat, může vlastně nějakým způsobem vést životy jiných a podobně.*

R3: *„(…)****Naši práci nikdo nemá rád, odsuzujou ji****, protože to je špatně medializovaný. Samozřejmě úplně ty filmy a veškerý ty pořady se staví proti sociálním pracovníkům, protože sociální pracovník nemůže říct důvěrný informace, protože to jsou informace o té rodině. A nemůže to říct nikde nahlas, protože máme podepsanou, prostě ty informace jsou důvěrný a nesmíme je vynášet ven… "*

Dalším obrovským předsudkem je, jak zmiňuje ve svém rozhovoru R4, že je tato práce spojená s etnickými mešinami, kdy se mnozí domnívají, že cílovou skupinou jsou převážně "cikáni", kdy je znát, že mnozí neznají legislativně, jakou činností se sociální pracovník SPOD zabývá a s jakou cílovou skupinou pracuje. Dalším předsudkem je podhodnocení profesionality této práce, viz. zmínka *"to může dělet kde kdo"*.

R4: *„(…)No myslím si, že jsme taková* ***sociálka,*** *že třeba můj táta mě řekne, vůbec* ***nechápu proč ty k takovýhle profesi potřebuješ vysokou školu? To může dělat, kde kdo.*** *Můj syn mě řekne… já říkám, přijď za mnou na úřad, já ti jako potřebuju dát nákup a on: no, já tam v životě* ***mezi ty cikány za tebou nepůjdu, já počkám venku.*** *A takhle no, jakože nemaj vůbec pochopení. Myslím si, že ani nevědí jako co dělám, jako že třeba se mi dcera na to ptala ale, ale neumím, nemyslím si, že si to neuměj představit jako vůbec. Že vůbec jako nevědí, co tady řešíme a proč jsme tady a že jim to jako nedává vůbec smysl, no, že proč posloucháme někoho nářky? Jim to jako přijde, no… "*

Kladné hodnocení sděluje R5, kdy její okolí jí obdivje, že se této činnosti věnuje, je však za tím spíše jakási jeich lítost a obdiv dohlromady, že je hrdinky, když takovou náročnost vydrží.

R5: *„(…)Většinou řeknou, že na, že **mě obdivujou, že to vůbec dělám** a že to mám určitě strašně těžký a náročný, asi tak jako… "…Nevím, jestli si jí úplně váží, vono záleží kdo. Možná třeba na nějaký škole jsem zaslechla, že si **jakoby naší práci jakoby váží**, protože je právě tak náročná a že chodíme, pracujeme s rodinama nebo chodíme do rodin a pracujeme s rodinama se, kterýma to není úplně lehký. Takže to asi obdivujou, že máme ten naturel… "*

V povědomí lidí je sociální pracovnice SPOD často vyobrazena jako zubatá soudružka ze známého filmu "Kolja", která cíleně odebírá děti. Tento předsudek je skutečně dehonestující pro tuto profesi, a je velmi těžké ho zvrátit. Filmy a seriály se lidem dostávají do podvědomí a mají vliv na smýšlení svých sledovatelů a proto je důležité, aby se skrze media dostávaly k lidem pravdivé informace. R3, R4, R5, R6 a R7 specifikovali představu sociální pracovnice SPOD jedním slovem "zubatá", to myslím mluví za vše.

R3: *„(…) No, takže takže oni, **takzvaná zubatá**, to je taková oblíbená, oblíbená paní sociální pracovnice. Tu hrála tenkrát Regina Rázlová, jednak příšerně ustrojená, s hroznýma výrazama a prostě nedalo se na ni ani podívat. To jsem viděla ten film několikrát, ale vždycky se mně z toho udělalo špatně, tak to není. Prostě tak to není. Nejsou všechny sociální pracovnice jakoby z ažůru, nebo prostě oblíbený. Ale myslím si, že většina, většina, který tu práci dělaj, taky dělaj rádi a s odhodláním, že prostě chtějí pomáhat těm dětem a těm rodičům. Ale medializace je prostě hrozná… "*

R4: *„(…) Takže ta veřejnost, to má hodně z těch médií zkreslený a **myslej si, že jsme opravdu jenom takový ty zubatý čarodějnice, který přijdou a striktně to dítě jako vezmou domů a, nebo z domu**, ne domů, ale z domu a hodně bych řekla, že z těch médiích jsou prosazovaný právě ty neziskovky a doprovázející organizace, ale OSPOD je tam vždycky očerněnej… "*

R5: *"… ale ta veřejnost to samozřejmě, že člověk sleduje nějaký ty televizní seriály, nebo, nevím, soudkyně Barbara tak tam moc jakoby ty **sociální pracovníci vyobrazený pozitivně nejsou**, takže*

si myslím, že ta veřejnost může i tímhletím způsobem přejímat obraz sociálního pracovníka nebo OSPODu, jo, tak to je jako těžký, ale to já, jakoby se pravdu, jakoby musím se přiznat, že jsem se nikdy na to nikdy neptala lidí, jakoby obecně, jak jakoby vnímaj naší práci, asi to ani nechci vědět.

R6: *„(…)**Špatně, špatně**. Já si myslím, že furt furt ve společnosti jako přetrvává takovej, taková ta představa, že jsme ty jakoby, ne **smrtky s tou kosou**, jak se tomu říkalo?„… **Jo zubatý**, děkuju. Zubatý, že, ale já si myslím, že **to hodně dělaj i média**. A vůbec třeba i jako různý seriály, který choděj v televizi a přetrvává tam furt takovej ten stereotyp těch jako sociálních pracovnic, který jako přijdou, pomalu tam **šahaj na prach**, že jo, **kontrolujou lednici**, já nevím co, odeberou jako děti, že tam třeba není pomeranč, jo, tak mi to jako přijde. Takže, takže já třeba i jako lidem, který mě jako úplně neznaj, tak se snažím jako, řeknu, že dělám sociálního pracovníka, ale úplně nespecifikuju kde, protože právě pak s tím přijde: nojo, **ty seš tamta co odebírá ty děti** a my jsme, že jo, teď četli ty články, že jo, na internetu a teď ty konverzace, že jo, nebo ty komunikace na tom internetu, že jo, tomu moc jako nepřidávaj. Takže no, takže to asi furt je, furt to si myslím, že je to **negativní**, no, není to jako vnímaný tak, jak… A myslím si, že už se to změnilo, že už to opravdu jako tak nefunguje. Byť to záleží hodně jako na těch lidech, který tu práci jako vykonávaj, ale ta **pověst je pořád špatná**, no… "*

R7: *„(…)**Že jsme zbytečný a k ničemu**. Protože to vidím ve svý rodině, to je prostě bratr, ten taky jako, že jsme zbytečný úředníci, který prostě jsme… a myslím si, že nás tak vnímá většina a i ten mediální obraz vlastně v tý televizi, když je nějakej případ, tak prostě **paní zubatá**, že jo. To úplně a takhle nás vnímají ty lidi, prostě nikdo, jako že bysme jako někomu pomohli, to vůbec… "*

DVO4 - Jaké jsou nejsilnější motivační faktory k setrvání sociálního pracovníka SPOD v této profesi i přes její náročnost?

V poslední dílčí výzkumné otázce se dostáváme k odpovědím na hlavní výzkumnou otázku, která zní: "Jaká je motivace sociálního pracovníka k setrvání v této profesi i přes její náročnost". Respondenti ve svých odpovědích potvrdili tvrzení, že sociální pracovník svůj smysl vnímá v pomáhání a altruistickém smýšlení, konat dobro, pro dobro samotné.

Téma - Motivace k setrvání v profesi SPOD

Krásně svou motivaci vystihuje R1 a R3, kteří sdělují, že je sociální práce prostě baví. Není v tom žádná podmínka, jedná se pouze o čistý počin, ze kterého má respondent dobrý pocit. R2 dodáva, že má radost z toho, že se mohl spolupodílet na zařazení rodiny do běžného živata. R5 to vnímá jako zázrak, že se něco podařilo a tento pocit mu dává energii pak další dobu dopředu. Tento prožitek se dá přirovnat k zažitku flow, který je v teoretické části zmiňován.

R1: *„(…) **Mě to prostě jako pořád baví**. Myslím si, že to má smysl ta práce a myslím si, že je to… Tady odsud jako já jim **můžu jako nějakým způsobem pomoct**, jo, není to jako že přímo ta přímá práce, kterou zase třeba dělají SASky, nebo jiný, jiný organizace. To je zas ještě u toho ještě úplně něco jiného, jo. Tady zas jako, tady se to jako prolívalo, jako prolne už i s tím, s těma soudama, tou policií, těma je to prostě takový zajímavý, no… "*

R3: *„(…) **Mě ta práce hrozně baví**… "*

R2: *„(…) Jednou větou… Tak… To je těžký to shrnout do jedné věty, ale pro mě asi **radost z toho, co se v těch rodinách stalo**, pokud to dopadlo samozřejmě dobře, tak jako když člověk pak vidí, že se vrátí ta rodina normálně do běžného života, tak to je pro mě asi to nejvíc, takže asi návrat rodiny. Jednou větou asi by to bylo asi **návrat rodiny do fungující společnosti**… "*

R5: *„(…) A možná i opravdu to o čem jsme mluvili na konci, snaha **pomoct těm dětem, který to potřebujou**. Někdy mám teda toho dost a říkám si, ne už končím, už chci jako odejít z týhletý práce, ale pak mě zase něco mile potěší, takže jsou to takový překvapení jo, že jak je těch překvapení málo, tak pak z toho jednoho překvapení, **že se něco zadařilo,** žijete pak fakt jako celý rok. Když si to jakoby připomínáte, jo, tak tady to šlo, no tak tady to nejde, tak se nedá nic dělat… "*

R6: *„(…) Já si myslím, že pro mě je to fakt **pomoc těm rodinám**, nebo ne těm rodinám, ale **těm dětem**, že někdy jako člověk, když se tý rodině věnuje a má jakoby možnost tam jezdit a ta rodina jakoby tu pomoc přijme, tak, **že se tam něco podaří**, ať už je to třeba, nevím, obnovení školní docházky, takový jako i jako **maličkosti** jo, protože prostě já si myslím, že my z těch maličkostí*

žijeme, protože u těch rodin, které my vedeme, tam asi nedojde jako k obrovský změně, ale že ***člověk žije jakoby z těch maličkostí****. No tak, asi tohle… "*

Jediný respondent 4 vnímá motivaci v činorodosti a pestrosti profese SPOD a jako benefit uvádí dostupnost zaměstnání blízko bydliště. Rád pracuje s lidmi a sděluje, že nuda při této práci určitě není.

R4: *„(…) No, jak už jsem řekla, je to benefit, že to mám blízko, že* ***nemusím dojíždět*** *do vzdálenějšího města. A ta práce s lidma, to, že* ***se tady nenudím****, to, že to je takový jako* ***činorodý a pestrý****, i když je to teda náročný, to teda musím říct, kor ty pondělky, středy, to jsem dost unavená hodně… "*

Velmi zajímavým motivem je take názor R7, který je již se svými klienty jaksi propojený a má představu, že to s nimi posdílí až o plnoletosti dětí. Hlavním motovačním faktorem uvádí důležitost dobrého kolektivu, jakési profesní rodiny, kterou je sociální pracovník SPOD obklopen.

R7: *„(…) Nejvíc mě* ***dobrý kolektiv****. Fakt* ***kolektiv nejvíc*** *a pak za druhý mám tady případy třeba těch* ***dětí, který tady řeším od malička a už prostě bych chtěla vědět, jak třeba dopadne****.* ***Už to chci prostě s nima nějak doklepat****, a ono to za chvilku tak jako bude. Takže s některejma prostě dojdu do těch 18 a doufám, že to nějak. Ale myslím si, že ten kolektiv a to, že tady mě to, protože myslím si, že v Pardubicích se taky, dá se tam klidně vrátit, ale tam už zase jako nechci a tady fakt jsou, fakt jako jsou skvělý holky, no… "*

5.2 Výsledky výzkumu

Důkladným rozborem a analýzou se ukázalo, že sociální pracovníci SPOD mají mnohé společného právě v oblasti, proč tuto profesi vykonávají. Výsledek výzkumu přinesl odpovědi na konkrétní dílčí otázky a také na hlavní výzkumnou otázku, co motivuje sociální pracovníky k výkonu SPOD, jaký je jejich hnací motor, že v této náročné profesi setrvávají.

V první dílčí otázce (DVO1) dostáváme odpověď, že většina respondentů se pro tuto profesi rozhodla s altruistickou myšlenkou pomáhat druhým a smysluplnost své činnosti vnímají skrze podporu a pomoc rodinám a dětem, kteří se na své cestě ztratili. Druhá část otázky popisuje v čem je tato profese atraktivní a zajímavá. Z odpovědí bylo zjištěno, že profese SPOD přináší obrovskou škálu a pestrost činností, velmi hezky je to vystiženo slovy R3, že sociální pracovník SPOD se *"…dostane na místa, kam se normálně běžnej smrtelník nedostane…"*.

V další dílčí výzkumné otázce (DVO2) bylo zodpovězeno, v čem sociální pracovníci SPOD vnímají nedostatky a úskalí své profese, kdy respondenti popisují, jak jsou přetíženy administrativou a neustálými změnami zákona. Také upozorňují na častější agresivitu se strany naštvaných rodičů a s tím spojené stížnosti a vyhrožování. Práce je náročná a z pohledu respondentů nedoceněná, kdy MPSV stále jen přidává povinnosti a na požadavky sociálních pracovníků SPOD nereagují.

Třetí dílčí výzkumná otázka (DVO3) popisuje, jak se sociální pracovníci SPOD vyrovnávají s těžkostmi tak náročné profese a negativním pohledem většinové společnosti. Zde respondenti sdělují, že jim pomáhá být součástí dobrého kolektivu, se kterým mohou náročné situace společně sdílet, mít kolem sebe lidi o které se mohou opřít. Dodávají, jak je důležité mít se s kým zasmát a zanadávat si, či posdílet své trápení. Dalším důležitým faktorem vnímají pevné rodinné zázemí, kam se mohou vracet a nabrat energii, nechat práci za dveřmi a být se svými blízkými. V druhé části této otázky je shrnuto, jak vnímá společnost pracovníky SPOD, kdy jednou větou stále je v povědomí společnosti předsudek negativní. Respondenti uvedli, že okolní svět je vnímá, že jsou zbyteční a spojeni jen s odebíráním dětí. Media jejich profesi zkreslují a sdělují nepravdivé informace, které lidem vytvářejí předsudky o této profesi.

Poslední dílčí výzkumná otázka (DVO4) nám dává odpověď na hlavní výzkumnou otázku, kdy respondenti konkretizují, co je motivuje k setrvání v této profesi. Odpovědi byly velmi podobné a převážně respondenti sdělovali, že je tato profese prostě baví a chtějí pomáhat. Dalším motivem byl zmíněn pocit radosti z dobře vykonané práce s rodinou, z maličkostí které se povedou, z malých zázraků. Jedna respondentka zmínila, že je pro ní nejvíce důležitý dobrý kolektiv.

Z výzkumu vyplynuly informace, které se v mnohém opírají o teoretickou část, která vysvětluje důvody motivace a smyslupnosti k činnostem které nás baví a vnitřně naplňují. Propojení teoretické části a výzkumné části, bude shrnuto v diskusi a v závěru této diplomové práce. Na závěr je potřeba zmínit, že výzkum byl velmi obohacující a určitě náhled na tuto problematiku a získané teorie, dávají prostor k možnostem dalšího podobného zkoumání.

6 Diskuse

Rodina byla odedávná významná především z biologického hlediska pro udržení lidstva, jakožto základní jednotka každé lidské společnosti. Formuje člověka, umožňuje mu kulturní a společenský vhled. Každá rodina má svou jedinečnou vůni, která v dané míře respektuje závazná pravidla společnosti. Pro dítě je vnímání rodiny velmi důležité, neboť je pro něj prvním modelem společnosti. Rodina je vnímána z pohledu dnešní společnosti stále důležitým článkem, který ovlivňuje duševní vývoj dítěte. Všechny členové rodiny jsou významným prvkem pro dítě a každý jednotlivě přirozeně ovlivňuje jeho život. Role matky je především ochranitelská a emoční, otec je pro dítě vzorem jistoty a autority a sourozenci vytvářejí podmínky pro trénink různých stylů sociálního chování. Ovšem, co nastává, když rodina svou roli neplní a funkce rodiny jsou narušené, práva a zájmy dětí jsou ohrožené, v tu chvíli nastupuje stát, aby všechno zachránil. Orgán sociálně právní ochrany dětí je právě to státní zlo či dobro, které vstupuje do rodinného sytému, když nastane problém. Tam kde je vše v pořádku, tam orgán sociálně právní ochrany nevstupuje. Sociální pracovníci SPOD jsou lidé na svých místech, kteří jsou důležití a potřební. Problém nastává ve chvílí, když je těchto potřebných lidí nedostatek a navíc jsou společností málo uznávaní a podhodnoceni.

Sociální pracovníci již dlouhodobě sdělují a připomínkují, že stav ve veřejné zprávě je velmi bezvýchodný, neboť již dlouhodobě dochází k vysoké fluktuaci na těchto místech a stávající sociální pracovníci, kteří na pozicích zůstávají, jsou pod velkým tlakem a náporem z důvodu přetížení administrativou. Jejich zastupující profesní spolky jako *…Profesní komora sociálních pracovníků, Společnost sociálních pracovníků, Profesní svaz sociálních pracovníků v sociálních službách Asociace poskytovatelů sociálních služeb, Profesní komora sociálně-právní ochrany dětí, Asociace vzdělavatelů v sociální práci…*, se snaží v tomto ohledu dávat podněty na MPSV a požadovat, aby se tímto tématem ministerstvo začalo konečně zabývat. Upozorňují na velmi nízké a nedůstojné ohodnocení úředníku vykonávající sociální práci na obecních úřadech, nemožnost jakéhokoliv karierního a profesního růstu a dlouho trvající podstav sociálních pracovníků na úřadech (Zajacová, 2022).

Cílem tohoto výzkumu bylo prostřednictvím rozhovorů s jednotlivými sociálními pracovníky vykonávající SPOD zjistit, co je motivuje a včem vnímají smysl své práce. Velkou

výzvou bylo zjistit, zda existují sociální pracovníci, kteří jsou pro výkon sociálně-právní ochrany dětí nadšení a motivovaní. Již při hledání respondentů, mě překvapil zájem o účast na tomto výzkumu, ze strany sociálních pracovníků. Mohu zde zmínit, že jsem musela respondenty dokonce odmítat. Respondenti, kteří se účastnili výzkumu, byli skutečně silně motivovaní a svou profesi prezentovali s ochotou a nadšením. Setkání a rozhovory probíhaly ve velmi příjemné atmosféře, kdy i po ukončení rozhovoru jsem vnímala na sobě velmi klidnou energii, kterou jsem si odnášela ze společného setkání. Odpovědi na otázky byly jasné a čitelné, směřující ke konkrétní otázce. Důležitým aspektem pro výzkum byla znalost teorie, která umožnila dobře se orientovat v tématice SPOD. Informace, které byly z výzkumu zjištěny poskytly nové teoretické náhledy na problematku spojenou s profesí SPOD. V tomto výzkumu byla zjištěna teorie, že skutečná motivace k výkonu SPOD může být čistá s upřímným nepodmíněným zájmem, jen pro pocit radosti a vnitřního uspokojení, kdy sociální pracovník vnímá smysluplnost v pomáhání v altruistickém smýšlení, konat dobro, pro druhé či pro dobro samotné. V teoretické časti dle Frankla je životní smysl vnímán, tak, že jakákoli činnost uskutečněna pro druhé je vnitřně smysluplná (Drapela, 2021).

Při hledání inspirace k napsání diplomové práce na toto téma, jsem shlédla několik diplomových prací s touto tématikou, abych získala jakési porovnání výsledků jiných výzkumů. Zmíním zde dvě, kdy v jedné *„Motivace k výkonu sociální práce pracovníků SPOD“* (Žlebková, 2020), bylo prostřednictvím kvalitativního výzkumu vyhodnoceno, že hlavním motivem pro sociální pracovníky SPOD je tým, plat a úspěšná intervence. Autorka Žlebková ve svých závěrech doporučuje pro sociální pracovníky absolvování sebezkušenostního výcviku. Ve druhé diplomové práci *„Motivace sociálních pracovníků k práci na oddělení sociálně-právní ochrany dětí“* (Hučková, 2022), byly v závěru zmíněny negativní faktory, jako je přetížení administrativou a znevažování profese ze strany medií, což zmiňují respondenti i této diplomové práce. Jako motivační faktor bylo zmíněno, že v případě poděkování ze strany klienta je tento faktor vnímán jako odměna. Doporučení ze strany autorky Hučkové bylo apelovat na MPSV, aby se touto tématikou začalo ministerstvo zabývat. Informace z diplomových prací mě utvrdily, že motivovaných pracovníků je v těchto vodách velmi málo. V závěrech druhé diplomové práce se objevuje také zmínka, jak silný negativní vliv mají na tuto profesi média. Tento aspekt potvrzuje i výzkum této diplomové práce. Motivace sociálních pracovníků k výkonu SPOD se však

neshoduje, altruismus, který se vyskytuje u respondentů této diplomové práce, se ve zmiňovaných pracích neobjevuje.

Závěrem této diskuse chci sdělit s velkou pokorou, že tento výzkum mi umožnil získat mnoho nových informací z použité literatury a bohatý náhled do zkoumané problematiky. Věřím, že se dá ponořit v tomto výzkumu ještě do větší hloubky a objevovat nové nepoznané teorie.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo získat odpovědi na dílčí výzkumné otázky a primárně na hlavní výzkumnou otázku „Jaká je motivace sociálního pracovníka, aby zůstal ve své profesi?“ i přes její náročnost. Sociální pracovníci, kteří vykonávají sociálně-právní ochranu dětí (dále jen SPOD), jsou z pohledu většinové společnost vnímáni jako zbyteční a neefektivní. Tohoto náhledu se v jedné dílčí výzkumné otázce dotýkáme a není novou informací, že předsudky o jakési „zubaté soudružce“ se tato profese, tak lehce nezbaví. Média mají obrovskou moc a vliv na podvědomí lidí, a tak špatná reklama a prezentace této profese, která je založena na často nepravdivých a zkreslujících informacích, tento předsudek jen sytí a upevňuje. Tato diplomová práce je skutečnou sondou do profese SPOD, kdy cílem bylo opravdově se přiblížit a dotknout se činnosti sociálního pracovníka SPOD a zjistit na co se zaměřuje a co je jeho primárním cílem. V teoretické části jsme se podívali na historický vývoj ochrany dítěte po současnost.

Druhá kapitola vykreslila důležitost významu sociálního pracovníka SPOD, pohledem na jeho osobnost, která je mnohdy hlavním nástrojem k jeho činnosti. Zde bylo zmíněno, jaké faktory jsou pro profesi sociálního pracovníka SPOD ohrožující a naopak, co může sociální pracovník udělat, aby svou personu ochránil před tlakem této profese.

Třetí kapitola se zaměřila na motivaci a smysl života, které odpovídají na otázky, co může být motivačním motorem pro pomáhající sociální pracovníky, aby lépe zvládali náročnost každodenního života a mohli následně nahlížet na problematiku s lehkostí a odstupem. Závěrem této kapitoly jsme se dotkli náhledu na život prostřednictvím pozitivní psychologie, do které nás vtáhne plynutí „flow“.

Výzkumná část byla dalším pokračováním teoretické časti této diplomové práce a umožnila pojmenovat zkoumaná témata. Výsledkem analýzy rozhovorů byly získané odpovědi, které zkoumanou problematiku specifikovali a konkretizovali. Následně byly vytvořeny teorie, které v sobě nesly hodnotné informace a sdělení o které je možné se nyní opřít a získat pohled na vnímání profese SPOD od specialistů a odborníků, kteří tuto činnost dělají s radostí a vidí ve svém konání smysl, pro který jsou nadšení a zapálení. Je důležité, zde připomenout, že tohoto výzkumu se účastnili lidé, kteří byli skutečně motivováni a měli zájem se o svůj postoj podělit.

Vnímám potřebu připomenout, že odolnost pro tuto profesi nelze získat ze dne na den, tu musí mít jedinec v sobě, jako jednu z charakteristických vlastností. V teoretické části je zmíněno vnímání osobnostních hodnot jedince dle Hartla, že lidé, kteří se pro profesi sociálního pracovníka rozhodují, mají některé osobností rysy v sobě zakódované a je jim výběr a blízkost této profese, tak trochu předurčen (Elichová, 2013).

V rámci této diplomové jsem shlédla krátký rozhovor na TN.cz se sociální pracovnicí Mgr. Janou Klineckou z OSPOD Praha, která velmi sympatickým a poutavým způsobem popisovala, co je náplní práce sociálního pracovníka na OSPOD. Sdělovala, že sociální pracovníci OSPOD jsou jakýmsi partnerem, pomocníkem pro děti. Vysvětlovala, jak média sociální pracovníky SPOD prezentují, kdy je popisují jako neempatické pracovníky, přitom, když se se sociálním pracovníkem někdo potká, zjistí, že je to empatický, příjemný člověk, který má zájem pomoci. Připomněla, jak důležité je naslouchat dětem a to s respektem k jejich přání. Dodala, že případů pozitivních je hodně moc, jen se o nich nehovoří v mediích. Práce na OSPOD neznamená, že zavřete dveře a máte klid, je to práce 24 hodin 7 dní v týdnu. Vše co sdělovala, bylo naprosto upřímné a pravdivé (pkspod.cz, 2024). V dubnu 2022 sociální pracovníci OSPOD Hradec Králové uskutečnili diskusi na téma „SOCIÁLKU na vás … “ aneb mýty a fakta o sociálně-právní ochraně dětí na Univerzitě Hradec Králové pro své studenty. Domnívám se, že tyto vstupy do medií jsou velmi důležité, aby zvrátily letité předsudky naší společnosti o nahlížení na sociálního pracovníka SPOD z jiného úhlu pohledu. Aby přestal být vnímán, jako zubatá soudružka ze známého českého filmu Kolja. Na závěr bych proto ráda sdělila, že je nezbytnou nutností předávat příklady dobré praxe sociálních pracovníků SPOD a bořit tak zažité mýty a předsudky, které v naší společnosti panují….

Seznam literatury a použitých zdrojů

[ANON.]. Ombudsman: Sociální pracovnice jsou přetížené, systém ochrany dětí je před kolapsem. In: *Česká justice* [online]. 12. 12. 2022a [cit. 2023-06-17]. Dostupné z: https://www.ceska-justice.cz/2022/12/ombudsman-socialni-pracovnice-jsou-pretizene-system-ochrany-deti-je-pred-kolapsem/

[ANON.]. Orgány sociálně-právní ochrany dětí jsou podle ombudsmana na hraně svých možností. In: *Deník veřejné správy* [online]. 12. 12. 2022b [cit. 2023-06-17]. Dostupné z: https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6876363

Couturier, Y., Lemaître, T., Guillette, M., Gagnon, D., Belzile, L., & Wankah, P. (2021). Evolution over time in choosing a career as a social worker. *Social Work Education*, 41(8), 1785–1801. https://doi.org/10.1080/02615479.2021.1961723

Csikszentmihalyi, M. (2015). *O štěstí a smyslu života* (Vydání druhé). Portál.

David, R. (1999). *Práva dítěte*. Olomouc.

Drapela, V. J. (2021). *Přehled teorií osobnosti* (Vydání sedmé). Portál.

Elichová, M. (2017). *Sociální práce - Aktuální otázky*. Grada.

Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace* (Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání). Portál.

Hendl, J. (2023). *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace* (Páté, přepracované vydání). Portál.

Honzák, R. (2022). *Jak žít a vyhnout se syndromu vyhoření* (4. vydání). Vyšehrad.

Hovorka, D., Zavřel, F., Sláma, D., & Nekardová, D. (2021). *Sociálně-právní ochrana dětí* (4. vydání). Ministerstvo vnitra České republiky.

Hricová, A., Ondrášek, S., & Urban, D. (2023). *Metodologie v sociální práci*. Grada.

Hučková, D. (2022). *Motivace sociálních pracovníků k práci na oddělení sociálně-právní ochrany dětí* [Diplomová práce]. Pražská vysoká škola psychosociálních studií.

Christie, A., & Kruk, E. (1998). Choosing to become a social worker: motives, incentives, concerns and disincentives. *Social Work Education*, 17(1), 21–34. https://doi.org/10.1080/02615479811220031

Kopřiva, K. (2013). *Lidský vztah jako součást profese* (Vydání 7.). Portál.

KROC, Vladimír a Tereza CIESLAROVÁ. Sociálních pracovníků je nedostatek. Někteří pracují až s dvojnásobným počtem ohrožených dětí, upozorňuje právnička z kanceláře ombudsmana. In: *Český rozhlas Radiožurnál* [online]. 2023, 13. 12. 2022 [cit. 2023-06-17]. Dostupné z: https://radiozurnal.rozhlas.cz/socialnich-pracovniku-je-nedostatek-nekteri-pracuji-az-s-dvojnasobnym-poctem-8889360

Křivohlavý, J. (2015). *Pozitivní psychologie* (Vydání třetí). Portál.

Laca, S. (2021). *Koncept teórií a metód v sociálnej práci*. A-Print.

Magistrát města Hradec Králové. (2022). *Standardy kvality sociálně-právní ochrany dětí Magistrátu města Hradec Králové*. Retrieved July 25, 2024, from https://www.hradeckralove.org/standardy-kvality-oddeleni-spod-mm-hk/d-67229

Maroon, I. (2012). *Syndrom vyhoření u sociálních pracovníků* (Vydání 7.). Portál.

Maslow, A. H. (2021). *Motivace a osobnost*. Portál.

Matoušek a kol., O. (2012). *Základy sociální práce* (Vyd. 3.). Portál.

Matoušek a kol., O. (2013). *Encyklopedie sociální práce*. Portál.

Matoušek a kol., O. (2013). *Metody a řízení sociální práce* (3., aktual. a dopl. vyd.). Portál.

Matoušek a kol., O. (2022). *Strategie a postupy v sociální práci*. Portál.

Matoušek, O. (Ed.). (2017). *Dítě traumatizované v blízkých vztazích. Manuál pro profesionály a rodiny*. Portál.

Matoušek, O., & Pazlarová, H. (2010). *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Portál.

Matoušek, O., Koláčková, J., & Kodymová, P. (2010). *Sociální práce v praxi. Specifika různých cílových skupin a páce s nimi* (Vyd. 2.). Portál.

Nakonečný, M. (1997). *Motivace lidského chování*. ACADEMIA.

Nakonečný, M. (2020). *Sociální psychologie*. TRITON.

Novotná, V., Riedlová Jurková, J., Burdová, E., & Brabenec, F. (2022). *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem* (3. aktualizované vyd.). ANAG.

O'Connor, I., Dalgleish, L., & Khan, J. (1984). A Reflection of the Rising Spectre of Conservatism: Motivational Accounts of Social Work Students. *The British Journal of Social Work*, 14(1), 227-240. https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjsw.a054955

Ombudsman veřejný ochránce práv. (2022). *Úmluva o právech dítěte ve znění srozumitelném dětem*. Kancelář veřejného ochránce práv.

PAVEZKOVÁ, Hana a LÍMOVÁ, Michaela. Sociální pracovník v souladu s platnou legislativou. Online. *Sociální práce*. 2018, roč. 2018, č. 5. ISSN 1805-885X. Dostupné z: https://socialniprace.cz/fakta-legislativa-dokumenty/socialni-pracovnik-v-souladu-s-platnou-legislativou/. [cit. 2024-07-17].

Pemová, T., & Ptáček, R. (2012). *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*. Grada.

Pemová, T., & Ptáček, R. (2016). *Zanedbávaní dětí*. Grada.

Pešek, R., & Praško, J. (2016). *Syndrom vyhoření - jak se prací a pomáháním druhým nezničit*. PASPARTA Publishing.

Petersén, A. C. (2022). New insights on motives for choosing social work as a career: answers from students and newly qualified social workers. *Social Work Education*, 43(3), 702–716. https://doi.org/10.1080/02615479.2022.2139823

Plamínek, J. (2015). *Tajemství motivace. Jak zařídit, aby pro vás lidé rádi pracovali* (3., rozšířené vydání). Grada.

Slezáčková, A. (2012). *Průvodce pozitivní psychologií. Nové přístupy, aktuální poznatky, praktické aplikace*. Grada.

Společné stanovisko MPSV a MV k uznávání rovnocennosti vzdělání pro výkon správní činnosti při sociálně-právní ochraně dětí, (2019) 4. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/vzdelavani-v-usc-uznani-rovnocennosti-vzdelani.aspx [cit. 2024-07-17].

Špeciánová, Š. (2007). *Sociálně-právní ochrana dětí*. Vzdělávací institut ochrany dětí.

Úlehla, I. (1999). *Umění pomáhat*. SLON.

ÚZ, Rodinné právo, ochrana dětí, registrované partnerství. (2021) (novelizované a dopl.). Sagit.

Wilson, G., & McCrystal, P. (2007). Motivations and Career Aspirations of MSW Students in Northern Ireland. *Social Work Education*, 26(1), 35–52. https://doi.org/10.1080/02615470601036534

ZAJACOVÁ, Melanie. Podmínky výkonu sociální práce na obecních úřadech. Online. *Sociální práce*. 2022, roč. 2022, č. 6. ISSN 1805-885X. Dostupné z: https://socialniprace.cz/fakta-legislativa-dokumenty/podminky-vykonu-socialni-prace-na-obecnich-uradech/. [cit. 2024-07-17].

Žlebková, V. (2020). *Motivace k výkonu sociální práce u sociálních pracovníků OSPOD* [Diplomová práce]. Univerzita Karlova Filozofická fakulta Katedra sociální práce.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Dílčí výzkumné otázky a tazatelské otázky……35
Tabulka č. 2 – Identifikační faktory respondentů……39
Tabulka č. 3 – Témata a kódy……..40

Seznam příloh

- Příloha č. 1 - Vzor Informovaného souhlasu
- Příloha č. 2 – Etické aspekty
- Příloha č. 3 – Tazatelské otázky
- Příloha č. 4 – Záznam o vyhodnocení situace dítěte
- Příloha č. 5 – Základní vyhodnocení
- Příloha č. 6 – Podrobné vyhodnocení
- Příloha č. 7 – Individuální plán ochrany dítěte

Neveřejné přílohy:

- Příloha č. 8 – Přepis rozhovorů – Samostatná vazba

INFORMOVANÝ SOUHLAS

TÉMA DIPLOMOVÉ PRÁCE:
Motivace sociálního pracovníka k výkonu sociálně-právní ochrany dětí

STUDENT
Bc. Pavlína Karasaridu
Pražská vysoká škola psychosociálních studií
Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii
e-mail: Karasaridu.P@seznam.cz

VEDOUCÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE: PhDr. Hana Hejná

INFORMACE O VÝZKUMNÉ ČÁSTI:

- Cíl: Vzhledem k vysoké fluktuaci pracovníků SPOD a k nezájmu nových uchazečů o výběrová řízení se pokusím zjistit prostřednictvím hloubkového rozhovoru s jednotlivými pracovníky SPOD, proč zůstávají v této profesi i přes její náročnost, co je motivuje a v čem spatřují smysl své práce. Dále se budu zabývat tím, jak se vyrovnávají s těžkostmi této profese a pohledem většinové společnosti (Anon., 2022a; Anon., 2022b; Kroc a Cieslarová 2022), zda zvládají oddělit svůj osobní život od jeho profesní stránky a čím by motivovali nové zájemce o tuto profesi.

S Vaším svolením bude proveden rozhovor s Vámi, který bude zaznamenán na diktafon (mobil). Pořízený záznam nebude sdílen nikým jiným než studentem a vedoucím bakalářské práce. Záznamy budou ihned po kompletaci studie vymazány. Úryvky z rozhovoru mohou být použity při prezentaci studie, ale tyto citace budou vždy anonymní. Vaše identita nebude rozpoznána, bude použito označení **respondent.**

Nemusíte odpovídat na žádné specifické otázky, pokud nebudete sám/sama chtít, a můžete také kdykoliv odstoupit od rozhovoru nebo studie.

SOUHLAS S VÝZKUMEM

Já .....
souhlasím s účastí ve výzkumné studii. Souhlasím se záznamem rozhovoru na diktafon (mobil). Rozumím, že mohu kdykoliv od rozhovoru nebo studie odstoupit a že citace rozhovoru budou použity anonymně, nebudu ve studii identifikována.

Podpis účastníka výzkumu:.....Datum:

Podpis studenta:.....Datum:

Přehled etických aspektů školní práce zahrnující výzkum na lidech a jejich ošetření

Tento formulář je studentem vyplněn, konzultován, odsouhlasen a podepsán vedoucím práce **před započetím výzkumu**, který je součástí školní práce studenta. Pokud jde o výzkum v rámci kvalifikační práce, stává se společně s příkladem Informovaného souhlasu **povinnou přílohou** kvalifikační práce.

Název práce	**Motivace sociálního pracovníka k výkonu sociálně-právní ochrany dětí**
Typ práce	Diplomová
Celé jméno studenta	Bc. Pavlína Karasaridu
Celé jméno vedoucího práce	PhDr. Hana Hejná

Etické aspekty výzkumu	**Odpověď, řešení**
Bude výzkumník zaznamenávat **osobní údaje** účastníků? Např. jméno, datum narození, poštovní adresa, email, telefon, fotografie, audio záznam, podle kterých bude možné účastníky identifikovat. Pokud ano, z jakého důvodu? Jak budou tato data **chráněna proti zneužití**?	Výzkum nebude obsahovat žádné citlivé osobní údaje o účastnících. Data budou získávána prostřednictvím hloubkových rozhovorů s respondenty, kdy budou tyto rozhovory nahrávány a následně přepsány. Jména, datum narození, adresy, emaily, kontakty na respondenty nebudou nikde zaznamenány, aby nebylo možné účastníky identifikovat.
Budou účastníci **o svých výsledcích** získaných v rámci projektu informováni? Pokud ano - jak?	Účastníkům bude nabídnuto, že si mohou závěry výzkumu přečíst v diplomové práci po její obhajobě.
Budou účastníci plně **informováni o účelu studie před** podpisem IS a samotným sběrem dat? Pokud ne, uveďte, proč je nelze informovat plně a pravdivě předem. Pokud v souvislosti s neúplnými informacemi může vzniknout nepohodlí či stres, jak budou účastníci po skončení výzkumu informováni o pravém účelu (forma a obsah debriefingu)?	Účastníci budou plně informováni o účelu studie před podpisem Informovaného souhlasu a samotným sběrem dat.

Budou účastníci osoby mladší 18 let, nesvéprávné osoby, osoby, u nichž lze předpokládat sníženou kognitivní kapacitu pro udělení informovaného souhlasu s účastí nebo osoby ze zranitelné skupiny (pacienti, marginalizované skupiny)? Pokud ano, jaká opatření na jejich **ochranu budou přijata?** (např. přítomnost blízké osoby, zák. zástupce)	Účastníci budou zletilé svéprávné osoby.
Budou účastníci vystaveni úkolům či situacím, které jim mohou být **nepříjemné** (např. nudné zdlouhavé úkoly, záměrné vyvolávání negativních emocí)? Pokud ano, z jakého důvodu a jakým způsobem bude ošetřeno riziko negativního důsledku?	Účastníci výzkumu nebudou vystaveni žádné situaci, která by jim mohla být nepříjemná, či v nich vyvolala negativní emoce.
Budou v rámci studie účastníci žádáni o velmi **citlivé údaje** (např. sexuální preference, postoje ke kontroverzním otázkám, traumata apod.)? Pokud ano, jak bude zmírněno související nepohodlí či stres?	Účastníci výzkumu nebudou dotazováni na citlivé údaje.
Existuje nějaké riziko, že účast na výzkumu může účastníka jakýmkoliv způsobem **poškodit**, a to vč. dobrého jména, újmy fyzické či psychické, vztahové atd.? O jakou újmu může jít? Pokud riziko existuje, jakým způsobem výzkumník brání vzniku újmy?	Tento výzkum nevystavuje účastníky žádným rizikům, při kterých by mohlo dojít k nějaké újmě fyzické, psychické, vztahové a jiné podobné.

Student prohlašuje, že vyplnil všechny údaje kompletně a pravdivě. Pokud by při samotné realizaci výzkumu mělo dojít ke změnám v bodech uvedených v této žádosti, bude o nich student ihned informovat svého vedoucího práce.

V případě osob nezletilých či osob s omezenou svéprávností zapojených do výzkumu se student zavazuje respektovat kromě souhlasu rodiče či zákonného opatrovníka i souhlas či nesouhlas účastníka s účastí.

Student se zavazuje, že osobní údaje účastníků budou zabezpečeny a uloženy tak, aby k nim měl/a přístup pouze on/a sám/a vedoucí práce. Publikována ve školní práci případně jinde budou pouze anonymizovaná data, která třetím osobám neumožní spojit s nimi konkrétní osobu (tj. bez jména, kontaktních informací, data narození).

V případě pochybností o etických aspektech daného výzkumu může vedoucí práce přesměrovat odsouhlasení výzkumného projektu na Etickou komisi PVŠPS (EK). Pokud bude mít student v úmyslu publikovat svá zjištění kromě samotné školní práce po úpravě i v odborné literatuře, může se sám/a obrátit na EK PVŠPS s žádostí o oficiální souhlas (viz web PVŠPS).

Datum 31. 5. 2024

Podpis studenta

Podpis vedoucího práce

Diplomová práce – Otázky

Motivace sociálního pracovníka k výkonu sociálně-právní ochrany dětí.

Cíl výzkumu: Vzhledem k vysoké fluktuaci pracovníků SPOD a k nezájmu nových uchazečů účastnit se výběrových řízení na tyto pozice se pokusím zjistit prostřednictvím hloubkového rozhovoru s jednotlivými pracovníky SPOD, proč zůstávají v této profesi i přes její náročnost, co je motivuje a v čem spatřují smysl své práce.

(HVO) Co sociálního pracovníka SPOD motivuje, aby zůstal ve své profesi i přes její náročnost?

Tazatelské otázky do polostrukturovaného rozhovoru vycházející z HVO:

1. V čem spatřujete smysl své práce?

2. Co shledáváte zajímavého a atraktivního na své profesi?

3. V čem spatřujete nedostatky a úskalí své profese?

4. Co vnímáte na této profesi nejvíce náročné?

5. Co myslíte, že je největším důvodem k odchodu z této profese?

6. Jakými způsoby se s těžkostmi této profese vyrovnáváte?

7. Jak se domníváte, že Vás a Vaší profesi vynímá většinová společnost?

8. Jak se Vám daří oddělit svůj osobní život od profesního?

9. Jaké předpoklady by měl mít sociální pracovník k této profesi?

10. Čím byste nové zájemce o tuto profesi motivoval, co byste doporučil, aby jim určitě nechybělo?

11. Co je Vašim největším motivačním motorem, že v této profesi setrváváte i přes její náročnost?

ZÁZNAM O VYHODNOCENÍ SITUACE DÍTĚTE
a jeho rodiny - **identifikační údaje**

Identifikační údaje a podrobnosti k dítěti/dětem	
Om Spisová značka	**Datum přijetí do péče**:
Příjmení, jméno:	
Datum narození: **Rodné číslo**:	**Místo narození**: **Pohlaví**:
St. příslušnost/národnost: *Případně status pobytu*	
Adresa trv. pobytu:	
Adresa faktického pobytu:	
Telefon:	E-mail:
Mateřský jazyk dítěte a rodičů:	
Jiné důležité informace:	

Sourozenci (stejných rodičů) - příjmení, jméno, datum narození / rodné číslo
Sourozenci (rodičů s jinými partnery)
Jiné důležité informace ohledně sourozenců:

Podrobnosti o rodičích	
MATKA - příjmení (rodné), jméno:	
Datum narození:	**Rodné číslo:**
Adresa:	
Telefon:	E-mail:
Zaměstnání:	

OTEC - příjmení, jméno:	
Datum narození:	**Rodné číslo:**
Adresa: *Pokud je totožná jako u matky neuvádějte.*	
Telefon:	E-mail:
Zaměstnání:	
Jiné důležité informace ohledně matky:	
Jiné důležité informace ohledně otce:	
Rodičovská odpovědnost: bez omezení, pozastavena, omezena, zbavení	
Podrobnosti o jiných fyzických osobách odpovědných za výchovu, důležité osoby v okolí dítěte	
Příjmení, jméno:	
Datum narození:	**Rodné číslo:**
Vztah k dítěti:	
Adresa:	
Telefon:	E-mail:
Příjmení, jméno:	
Datum narození:	**Rodné číslo:**
Vztah k dítěti:	
Adresa:	
Telefon:	E-mail:
Jiné důležité informace:	

Instituce a další odborníci pracující s dítětem	
Praktický lékař:	Kontakt:
Odborný lékař:	Kontakt:
Odborný lékař:	Kontakt:
MŠ/ZŠ/SŠ:	Kontakt:
Instituce:	Kontakt:
Instituce:	Kontakt:
Jiné důležité informace:	

Datum zpracování záznamu:

Jméno, příjmení, funkce:

Podpis:

Chráníme Vaše osobní údaje. V tomto formuláři se v souladu s Nařízením GDPR shromažďují v rozsahu nutném pro plnění zákonem uložených povinností (nebo v souvislosti s výkonem veřejné moci) pouze osobní údaje nutné pro splnění účelu, který vyplývá z obsahu tohoto tiskopisu. Údaje jsou zpracovávány ode dne jejich poskytnutí po dobu nezbytnou k plnění daného účelu, konkrétní doba zpracování je stanovena spisovým a skartačním řádem. Podrobné informace k ochraně osobních údajů najdete na webových stránkách města.

ZÁKLADNÍ VYHODNOCENÍ
situace dítěte a jeho rodiny

Příjmení, jméno dítěte/dětí	Om

Vývojové potřeby dítěte:
Zdraví Učení se/vzdělávání Emoční vývoj, chování, rodinné a sociální vztahy Identita dítěte, sociální prezentace, samostatnost a sebeobsluha
Zjištění ohrožení práv a naplnění potřeb: *nezjištěno ohrožení, potřeby naplněny*
Rodičovské kompetence a rodičovská kapacita:
Základní péče, zajištění bezpečí a ochrany Citová vřelost, stimulace a podněty Vedení a hranice, stabilita
Zjištění potřeby podpory/rizika: *nezjištěna potřeba podpory/nezjištěno riziko*
Širší rodinné prostředí:
Bydlení, zaměstnání, finanční situace Širší rodina, přátelé a ostatní lidé v okolí Komunitní zdroje
Zjištění potřeby podpory/rizika: *nezjištěna potřeba podpory/nezjištěno riziko*

Aktuálně JE/NENÍ založen důvod pro zpracování podrobného vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny včetně tvorby IPOD, z důvodu zjištění ohrožení na životě, zdraví, bezpečí a příznivém vývoji dítěte dle § 6 ZSPOD (zejm. s ohledem na četnost a intenzitu) ve spojení s § 9a a § 10 ZSPOD, odst. 3, písm. c).

Plán podpory - preventivní a podpůrná opatření v zájmu dítěte: *uvést plánovaná opatření, která zakládají důvod pro další vedení dítěte v základní evidenci (opatření musí být realizována nejpozději do 6 měsíců od data naplánování).*

Zhodnocení plánu podpory: *uvést, zda-li opatření byla účinná*

Rozhodnutí: *1) případ bude uzavřen nebo 2) potřeba podrobného vyhodnocení a tvorba IPOD*

Datum zpracování:

Jméno, příjmení, funkce:

Podpis:

PODROBNÉ VYHODNOCENÍ
situace dítěte a jeho rodiny

č. *doplnit*

Spisová značka Om	**Datum zpracování:** **Datum aktualizace:**
Příjmení a jméno dítěte:	**Datum narození:**

Popis příčin ohrožení dítěte a důvody zahájení sociálně-právní ochrany:

Hodnocení vývojových potřeb dítěte
Zdraví Zdroj informací: *lékař (pediatr, specialista), rodič, dítě, pečující osoba, provázející organizace, OSPOD* apod. Použité metody, nástroje: *rozhovor, zpráva, pozorování*
Zjištěná potřeba/riziko:
Učení se/vzdělávání Zdroj informací: *OSPOD, rodič, dítě, pečující osoba, provázející organizace, MŠ, ZŠ, SŠ, PPP, SVP, speciální pedagog, logoped apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva, posudek*
Zjištěná potřeba/riziko:
Emoční vývoj, chování, rodinné a sociální vztahy Zdroj informací: *OSPOD, rodič, dítě, pečující osoba, provázející organizace, psycholog, psychoterapeut, návazná služba, lékař apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva, posudek*
Zjištěná potřeba/riziko:
Identita dítěte, sociální prezentace Zdroj informací: *OSPOD, rodič, dítě, pečující osoba, provázející organizace, psycholog, psychoterapeut, SVP, škola, návazná služba apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva*

Zjištěná potřeba/riziko:
Samostatnost a sebeobsluha Zdroj informací: *OSPOD, lékař, MŠ, ZŠ, rodič, dítě, pečující osoba, provázející organizace* Použité metody, nástroje: *pozorování, zpráva, rozhovor*
Zjištěná potřeba/riziko:

Hodnocení rodičovských kompetencí a rodičovské kapacity
Rodinná historie (významné události) Zdroj informací: *OSPOD, rodič, dítě, pečující osoba, provázející organizace širší rodina, psycholog, návazná služba, lékař apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva, posudek*
Základní péče Zdroj informací: *OSPOD, rodič, dítě, pečující osoba, provázející organizace, lékař, psycholog, psychoterapeut, návazná služba apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva, posudek*
Jakou podporu rodiče potřebují/zjištěné riziko:
Zajištění bezpečí a ochrany Zdroj informací: *OSPOD, rodič, dítě, pečující osoba, provázející organizace, lékař, psycholog, psychoterapeut, návazná služba apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva, posudek*
Jakou podporu rodiče potřebují/zjištěné riziko:
Citová vřelost Zdroj informací: *OSPOD, rodič, dítě, pečující osoba, provázející organizace, psycholog, psychoterapeut, návazná služba, lékař apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva, posudek*
Jakou podporu rodiče potřebují/zjištěné riziko:
Stimulace a podněty Zdroj informací: *OSPOD, rodič, dítě, pečující osoba, provázející organizace, psycholog, psychoterapeut, návazná služba, lékař, pedagog apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva, posudek*
Jakou podporu rodiče potřebují/zjištěné riziko:

Vedení a hranice Zdroj informací: *OSPOD, rodič, dítě, pečující osoba, provázející organizace, psycholog, psychoterapeut, návazná služba, pedagog apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva, posudek*
Jakou podporu rodiče potřebují/zjištěné riziko:
Stabilita Zdroj informací: *OSPOD, rodič, dítě, pečující osoba, provázející organizace, psycholog, psychoterapeut, návazná služba apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva, posudek, sanace rodiny*
Jakou podporu rodiče potřebují/zjištěné riziko:

Hodnocení širšího rodinného prostředí
Bydlení Zdroj informací: *OSPOD, rodiče, dítě, pečující osoba, provázející organizace, návazná služba, ÚP apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva*
Jakou podporu rodina potřebuje/zjištěné riziko:
Zaměstnání Zdroj informací: *OSPOD, rodiče, dítě, pečující osoba, provázející organizace, návazná služba, ÚP, pracovní agentury apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva*
Jakou podporu rodina potřebuje/zjištěné riziko:
Finanční situace Zdroj informací: *OSPOD, rodiče, dítě, pečující osoba, provázející organizace, ÚP, OSSZ, ČSSZ, návazná služba apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva*
Jakou podporu rodina potřebuje/zjištěné riziko:
Širší rodina, přátelé a ostatní lidé v okolí Zdroj informací: *OSPOD, rodiče, dítě, pečující osoba, provázející organizace, širší rodina, sousedé, PČR, MP, lékař, ÚP apod.* Použité metody, nástroje: *pozorování, rozhovor, zpráva*
Jakou podporu rodina potřebuje/zjištěné riziko:
Komunitní zdroje

Zásadní události v životě dítěte a přehled dosud přijatých opatření k ochraně zájmů dítěte:

Přání dítěte, přání rodiče, pečujících osob, ochranné a rizikové faktory:
Přání dítěte: **Přání rodiče/ů:** **Přání pečujících osob:** **Ochranné faktory/co dobře funguje:** **Rizikové faktory/čeho se obáváme/konstatování nebezpečí:**

Jméno, příjmení, funkce pracovníka	Datum	Podpis
povinné		
Rodiče/jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte	**Datum**	**Podpis**
nepovinné		

INDIVIDUÁLNÍ PLÁN OCHRANY DÍTĚTE	*č. doplnit*
Spisová značka Om	**Datum zpracování:**
Příjmení a jméno dítěte:	**Datum narození:**
Adresa trvalého pobytu:	**Faktický pobyt:**

Rodiče příp. jiné osoby odpovědné za výchovu *(příjmení, jméno, bydliště)***:**

Proč toto dítě potřebuje plán?
Byly identifikovány nenaplněné potřeby dítěte/rizika v oblasti *(vyznačit příslušné oblasti):* *zdraví* *učení se/vzdělávání* *emoční vývoj, chování, rodinné a sociální vztahy* *identita dítěte, sociální prezentace* *samostatnost a sebeobsluha*
Rodina potřebuje podporu/bylo zjištěno riziko v oblasti *(vyznačit příslušné oblasti)***:** *základní péče* *zajištění bezpečí a ochrany* *citová vřelost* *stimulace a podněty* *v okolí* *vedení a hranice, stabilita* *bydlení* *zaměstnání* *finanční situace* *širší rodina, přátelé a ostatní lidé*

Dlouhodobý cíl dítěte, jeho rodiny:

Dílčí cíle *(co se má změnit, čeho má být dosaženo)*	**Navržená opatření a způsob jejich naplňování** *(metody práce s rodinou, rozsah intervence a pomoci, rozsah spolupráce, předpokládaný výsledek, návrhy způsobů ověření naplnění cíle)*	**Odpovědné osoby** *(kdo se podílí na naplňování navržených opatření)*	**Termín** *(časový plán)*

1				
2				
3				
4				
5				

Termín přehodnocení plánu:

Jméno, příjmení, funkce pracovníka	**Datum**	**Podpis**
Rodiče/jiné osoby odpovědné za výchovu /dítě	**Datum**	**Podpis**

Spolupracující partneři v rámci plánu:	
Jméno osoby/název organizace/kontakt	**Podpis**

Přehodnocení plánu ochrany dítěte č. I. :	
Datum přehodnocení:	Přehodnocení provedl:
Cíl č. 1: **Způsob ověření:** **Výsledek:**	
Cíl č. 2: **Způsob ověření:** **Výsledek:**	
Cíl č. 3: **Způsob ověření:** **Výsledek:**	
Cíl č. 4: **Způsob ověření:** **Výsledek:**	
Cíl č. 5: **Způsob ověření:** **Výsledek:**	
Rozhodnutí o přehodnocení plánu a návrh opatření, která se promítnou do zpracování dalšího plánu ochrany dítěte:	

Bibliografické údaje

Jméno a příjmení autorky: Bc. Pavlína Karasaridu
Studijní program: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Motivace sociálního pracovníka k výkonu sociálně-právní ochrany dětí
Vedoucí práce: PhDr. Hana Hejná

Rok dokončení práce: 2024

Počty znaků hlavního textu práce (včetně literatury, bez příloh)
Přímé citace: 5 497

Ostatní text: 148 865

Celkový počet znaků: 154 362

Počet pramenů a literatury:

Počet pramenů české literatury: 42

Počet pramenů zahraniční literatury: 5

Názvy souborů:
Text práce ve formátu PDF: Diplomová_práce_Karasaridu_Pavlína